

dat is een verrassing! we waren al bijna vergeten
 dat het by bestand. maar kijk in de
 Vol van hier en plezier voor onze lezers en lezeresjes.
 op concierde
 heff als gewoeb
 doen. tussen haakjes: nog een gelukkig nieuwjaar van
 ! zucht op de
 we hem met op de

foto van burton
 1974

BOEKHANDEL „URBI ET ORBI”
N.V. DE R.K. BOEKCENTRALE

DE OUDSTE EN GROOTSTE SCHOOLBOEKHANDEL
VOOR HET GEHELE KATHOLIEKE ONDERWIJS IN
NEDERLAND

De deskundigheid op het gebied van schoolboeken
verworven door de ervaring gedurende vele jaren
waarborgen U de beste bediening.

Voor de leerlingen van het Pius X Lyceum
is het adres

BOEKHANDEL „URBI ET ORBI”
rokin 130, tel. 37586-37624, amsterdam-c

SPORTING GOODS CY N.V.

DIR. H. EILERS

48, CORN. SCHUYTSTRAAT
AMSTERDAM

De leverancier van het
PIUS X schooltenue !!

TELEFOON 79 67 57

Voor KOLEN en OLIE naar
C.G. VAN OOSTROM & Zn

van Slingelandtstr. 11-19 tel. 12 65 01
Bosch en Lommerweg 242 tel. 8 67 48
Jan Tooropstraat 85 tel. 13 57 12
Dr. H. Colijnstraat 230 tel. 13 33 39

VRAAGT PRIJSOPGAVE

SPECIALISTEN
in
vloerbedekking, tapijten, bedden,
dekens

Martin!

Koninginneweg 221
tel. 73 49 78

BOLWERK

SCHOOLORGAAN VAN DE LEERLINGENVERENIGING PIUS X

Hoofredactie:

HARRY BROEKMAN
PIET MONSMA

Redactie:

FIEN WARGER
PIER-JAN HOUTMAN
TONNY HUISMAN
JAN DE MEERE
CARIN BRIAN

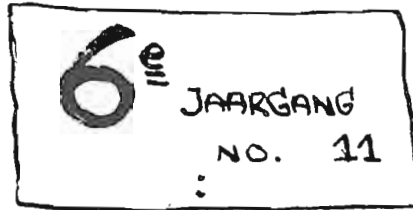
Administratie:

EDDY OOSTERBAAN

Illustratie:

LEO STOK

VOORPAGINA: FRANS V. BURKOM

Na het tot stand komen van dit BOLWERK – nog nooit was een nummer zo dik – is een wijziging in de redactie aangebracht. Grote gebeurtenissen werpen hun schaduw vooruit, zo ook het naderend eindexamen.

In verband hiermede worden hoofdredakteur: Piet Monsma en Harry Broekman; Fien Barger, Jan de Meere, Pier-Jan Houtman en Tonny Huisman zullen als redactie optreden.

Floor Peters moest de school, dus ook de redactie verlaten; hij is nog met Paul naar de IVe Conferentie van Schoolbladredacteuren in Amersfoort geweest. Marjo Dieters is in het bestuur van STOA benoemd en heeft zich vrijwillig uit de redactie teruggetrokken. Eddy Oosterbaan blijft de administratie verzorgen; Leo Stok en Paul Kruse het illustreren.

De Redactie.

OPEN BRIEF AAN DE HEER ARNO BÖCKLING

Geachte Heer,

Met Uw stukje in het Bolwerk nr.10 heeft U zich in de ogen van de mensen, die wel op de hoogte zijn van het nut van een Oudervereniging onsterfelijk belachelijk gemaakt.

Ik voel mij dan ook geroepen U hieromtrent iets meer te vertellen, teneinde U ervoor te behoeden dat U in de toekomst nog meer onzin over de O.V. aan het papier toevertrouwt.

In de inleiding schrijft U dat de Oudervereniging zich tot de leerlingen richt in de vorm van geboden en verboden. Dit is volkomen onjuist. De O.V. is een vereniging die door de rector en leraren in bepaalde gevallen geraadpleegd kan worden. De rector kan dus, indien hij dit wenst, de mening van de ouders, die lid zijn, polsen via het bestuur van deze vereniging. Elk gebod komt dus van de leraren en/of rector.

Verder organiseert de O.V. lezingen en bijeenkomsten voor de ouders. Het bestuur van de O.V. wordt door de ouders, die lid zijn, gekozen. Dit bestuur zal dus de mening van de leden weergeven; komt deze mening niet overeen met die van alle ouders dan zullen zij dus lid moeten worden om daarna een bestuur te kiezen die hun mening wel is toegedaan. Dit kan dan betekenen dat de leerlingen die nu ontevreden zijn, beter aan hun trekken komen.

In de eerste alinea staat dat de O.V. eist dat de leerlingen hun klassenbijeenkomsten op een bepaalde manier moeten doorbrengen. Uit het bovenstaande zal U dus nu hopelijk wel duidelijk zijn dat de O.V. niet eens de macht heeft dit te eisen, maar dat dit geëist wordt door de leiding van de school.

In de vierde alinea maakt U aanmerkingen op het zakje drop dat door de O.V. aan de medewerkers van het toneelstuk uitgedeeld is. Zoals U dient te weten, bedraagt de contributie f 2,50 per gezin per jaar. De ontvangen contributies zijn de enige geldmiddelen waarover de O.V. vrij mag beschikken, hiervan worden sprekers betaald en zaaltjes gehuurd, zodat U begrijpt dat er weinig geld overblijft om aan de medewerkers van het toneelstuk een blijvende herinnering te geven.

Men mag echter wel verwachten dat de "jonge mensen die zich tot zelfstandige volwassenen gaan vormen" de symboliek van deze geste naar waarde zouden weten te schatten.

Hoe U het zakje drop in verband brengt met het beschermen van kleine kinderen, is nog steeds een vraag voor mij. Of dacht U soms dat drop kleine kinderen immuun maakt voor de invloed van de "boze wereld".

Uit hetgeen U beweert over de Kennedy-mars blijkt dat U zich totaal niet op de hoogte gesteld hebt over de gang van zaken. Het is n.l. zo dat de O.V. als vereniging niets tegen deze prestatiemars gedaan heeft. De rector kon als hoofd van de school echter geen toestemming voor deze mars geven. Hoewel de school zich van deze mars distancieerde, hebben enkele leden van de O.V. en een leerling zich de moeite getroost om 's nachts en de volgende morgen in de rondte te rijden om te proberen "eventuele" uitvallers op te pikken. Vindt U dit ook al overdreven bezorgdheid?

Ik hoop dat U nu iets meer van de O.V. van Pius X afweet en ik geloof stellig dat U als vijfde klasser het nut van een dergelijke vereniging zult leren inzien.

Mocht dit niet het geval zijn dan weet ik zeker dat er op school nog mensen te vinden zijn die U hierbij willen helpen.

Verder geef ik U de goede raad, dat als U weer met het idee rondloopt om "scherpe opbouwende" kritiek te leveren, op een bepaalde toestand op school of op een schoolvereniging, U eerst voldoende op de hoogte te stellen van de situatie.

In de hoop Uw antwoord in de eerstvolgende Bolwerk te vernemen, teken ik,

Een "Oudleerling"

Reactie op de open brief

Zij die meenden van een hevige pennestrijd getuige te kunnen zijn, moet ik teleurstellen, daar ik mij op geen enkele wijze verplicht voel op een anonieme brief in te gaan.

Van iemand die meent het recht zozeer aan zijn zijde te hebben, dat hij een open brief durft te schrijven, mag men verwachten, dat hij zijn brief ook met zijn naam durft te ondertekenen. Iemand die anoniem schrijft is blijkbaar bevreesd openlijk voor zijn mening uit te komen. Een brief die open en anoniem is draagt m.i. dan ook een merkwaardig contrast in zich.

Ik ben niet van plan met open vizier, "Arno Böckling" is geen schuilnaam, tegen iemand met gesloten vizier te strijden. Indien de "Oudleerling" zich echter bekend maakt, ben ik bereid zijn schrijven alsnog te beantwoorden.

De rectificatie die men aantreft, is niet het gevolg van de anonieme brief, maar was reeds geschreven, voordat ik daar kennis van nam.

Rectificatie "Oudervereniging en school"

In het vorige "Bolwerk" schreef ik, dat de oudervereniging tegen de Kennedymars was, hetgeen zoals ik vernomen heb een onwaarheid is.

De oudervereniging heeft de beslissing of hun kind al dan niet aan de Kennedymars mocht deelnemen aan de ouders overgelaten.

Dat dit is voorgevallen was te wijten aan onvoldoende informatie. Het spijt mij zeer, dat ik ter staving van mijn beweringen een vals argument heb aangevoerd, temeer daar dit niet nodig was. Eenieder die ik hierdoor gekrenkt heb, bied ik dan ook mijn verontschuldigen aan.

Arno Böckling

VIERDE

SCHOOLBLADREDAKTEURENCONFERENTIE

Evenals vorig jaar de derde, is dit jaar de vierde schoolbladredacteurenconferentie op twee, drie en vier januari 1964 in het prachtig gelegen "Evert Kupers"-oord te Amersfoort gehouden.

De belangstelling voor deze conferentie groeit heel begrijpelijk in enorme mate. Men is er in geslaagd dit jaar 70 redactieleden méér dan vorig jaar onder te brengen, zodat het totale aantal deelnemers 250 bedroeg.....

Het uitstekend verzorgde vervoer vanaf het station naar het conferentieoord en terug, de goed getimede indeling der lezingen, de enorme hoeveelheid interessante lectuur, het verstrekken van schrijfbestedingen, het heerlijke eten, kortom al wat met deze conferentie te maken had, pleitten voor de werkelijk fantastische organisatie en de enorm goede verzorging, die de hele conferentie gemaakt heeft tot volgens de heer M. van Aken (de algemeen secretaris van de Europese Beweging), de beste, actiefste en de enthousiaste conferentie van alle vier.....

Op deze conferentie, die door de Europese Beweging georganiseerd werd en tot doel had de middelbare schooljeugd beter met deze Beweging vertrouwd te maken, betrof als centraal onderwerp de Europese integratie en het Atlantisch deelgenootschap. Dit onderwerp is vorig jaar door president Kennedy aan de orde gesteld en zal in 1964 in het middelpunt staan bij de ontwikkeling van de Europese integratie.....

Het Amerikaanse belang in de Europese eenwording is ongetwijfeld groot. En het is niet het belang van een objectief welwillend vriend, alhoewel hij er zich mee bemoeit. Voor het Amerikaanse volk zijn de Europese aangelegenheden en ruzies van direct, tastbaar belang. Meer dan vier eeuwen hebben die aangelegenheden en ruzies evenzeer Noord-Amerika beïnvloed als Europa zelf, hoewel niet altijd op dezelfde manier.....

Men is er in geslaagd voor deze conferentie een werkelijk excellent aantal sprekers uit te nodigen. Daar het echter onmogelijk is alle lezingen in extenso weer te geven, zal ik mij beperken tot het geven van een overzicht der conferenties en enkele punten hieruit naar voren brengen.

Donderdag 2 januari,

sprak de bekende radio- en televisiespreker, hoofdredacteur van de "Haagsche Post", over de Europese integratie. In zijn voordracht werd de verandering van het politiek beeld van 25 jaar geleden en nu aan de hand van twee duidelijke kaarten als illustratie gebruikt bij het algemene onderwerp. ... Uit de verhoudingen tussen de landen onderling volgt dat Europa móét samenwerken..... De Europese landen liggen ingeklemd tussen de V.S. en Rusland..... Samenwerking van Europa

is een noodzakelijkheid..... Het idee van de Europese Samenwerking is door Churchill in een rede te Zürich gelanceerd..... De eerste Europese bundelingen waren Atlantische bundelingen : O.E.E.S. en de N.A.T.O..... De Westeuropese landen zijn het geweest die als eerste zijn begonnen de Europese eenheid te organiseren..... De mening van de Gaulle was echter dat Europa meer continentaal georiënteerd moest worden. De Gaulle had een partner nodig..... hiervoor koos hij Duitsland..... aldus de rede van de heer Hilterman, welke in de zaal een levendige discussie deed ontstaan en waarbij interessante en scherpzinnige vragen werden gesteld, die door de spreker met veel genoegen beantwoord werden.....

De tweede lezing deze dag werd gehouden door de heer R.P.Simons-Cohen, hoofd van het bureau Den Haag van de Voorlichtingsdienst van de Europese gemeenschappen, over : Waar blijft de democratie? De heer Simons Cohen vertelde dat de voorlichtingsdienst zich van allerlei mogelijke middelen tot voorlichting bedienende en dat de voorlichtingsbureaus in verschillende grote Europese steden zoals Londen, Parijs, Den Haag, Bonn, en Rome gevestigd waren. Verder wees hij erop dat er in Nederland twee reizende schooltentoonstellingen over de Europese gemeenschap bestonden. Zijn lezing werd gevolgd door een discussie, die tot laat in de nacht voortgezet werd en waarin niettegenstaande het late uur doordachte en spitse vragen werden gesteld.....

Vrijdag 3 januari

hield prof. Dr. I. Samkalden, lid van de Eerste Kamer der Staten Generaal, hoogleraar - directeur van het Europainstituut te Leiden, een lezing over "Europese eenwording en Atlantisch deelgenootschap". Hij liet zien dat Moskou en Washington de centra van de macht waren en wees er op dat de Tweede Wereldoorlog de Verenigde Staten macht gegeven heeft, terwijl Europa in de Tweede Wereldoorlog een stuk verzwakt is..... Pas in 1917, in het laatste, beslissende jaar nam Amerika deel aan de Eerste Wereldoorlog, wat haar afwachtende houding duidelijk demonstreerde.

De volgende discussie was zo uitgebreid en langdurig, dat er twee maal onderbroken werd voor een koffiepauze.....

Na de lezing van Prof. Samkalden werden de fractievergaderingen ter voorbereiding van het Jongerenparlement gehouden over het onderwerp "Europese eenwording en Atlantisch deelgenootschap". Onder leiding van deskundigen op politiek gebied werd er in de fractievergaderingen druk gediscussieerd, interessante vragen gesteld, verschillende politieke problemen behandeld en fractievertegenwoordigers voor het te houden Parlement gekozen.....

Desmiddags vertrok men per autobus naar Hilversum, alwaar in de raadszaal van het stadhuis het Jongerenparlement gehouden zou worden. De deelnemers waren in de volgende fracties ingedeeld: de liberale-, de christen-democratische- en de socialistische fracties. Voorzitter was mevr. Mr. Stoffels-van Haften, vicevoorzitter van de Tweede Kamer der Staten Generaal, Nederlands afgevaardigde naar de Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa..... Voorts hadden in de "Europese Ministerraad" zitting: Drs. Cohen, medewerker van het kabinet van Dr. Mansholt..... Drs. Th. E. Westerterp, Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal..... En de heer Drs. G. Wissels, Kabinetschef van Dr. Linthorst Homan....

In dit Jongerenparlement werd druk gesproken en van mening gewisseld over het algemene onderwerp, waarbij uit de drie fracties één, twee of drie woordvoerders naar voren traden om uit naam van hun fractie hun zienswijze en hun mening over het onderwerp uiteen te zetten.....

Zaterdag 4 januari

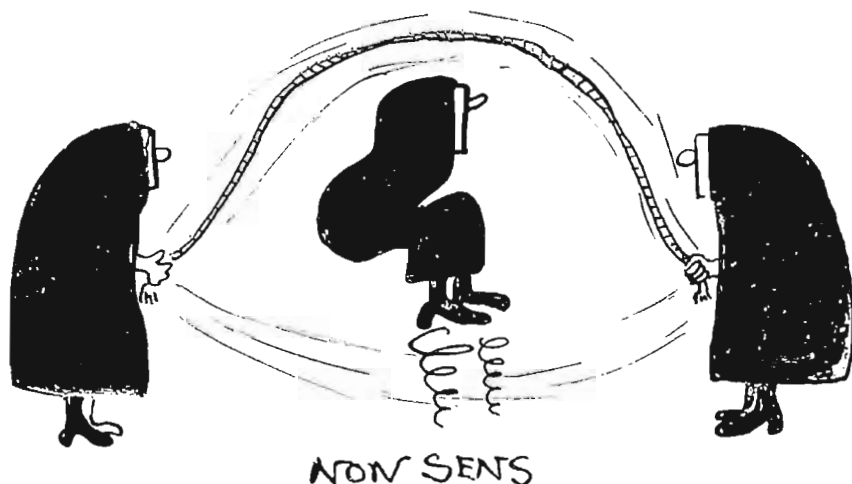
werd een ingelaste spreekbeurt van de heer Bloemendaal, aan sommigen misschien beter bekend als de organisator van de actie "Bloemen voor Sadako", gehouden over "Europa 1, 2, 3.". Zijn zakelijke, directe en vlotte manier van spreken viel bij vrijwel iedereen in de smaak, alhoewel gezegd moet worden dat de heer Bloemendaal af en toe té kortaf was, hetgeen waarschijnlijk de oorzaak was dat er vele vragen gesteld werden, waarop de stellers niet altijd een bevredigend antwoord kregen.....

Vervolgens hield de heer Mr. K de Vries een lezing over "Clio en Europa, terugblikken en vooruitzien". Deze rede vormde wel het hoogtepunt van de drie dagen, getuigende het ovationele applaus dat de heer de Vries ten deel viel. De eenvoudige, systematische en simpele manier van uiteenzetten, wat men bij de andere sprekers soms miste, wezen op zijn uitstekend leraarschap,..... terwijl zijn historische visie, en zijn duidelijke beeldvorming deze indruk nog verstevigden.....

De laatste discussie werd gehouden door de heer Ir. Vredeling, lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal en van het Europees Parlement, over zijn ervaringen als lid van dit Parlement. Ook zijn lezing bracht reacties teweeg en indien men niet aan een bepaalde tijd gebonden was geweest, zou hij zeker alle vragen die zijn rede deed ontstaan, hebben kunnen beantwoorden. Toch deed de ambtenaar achtige en bijna dromerig, zwevende verteltrant van de heer Ir. Vredeling enigszins slaapverwekkend aan. In zijn voordracht zei hij echter vele dingen, die ondanks het weinig geestdriftig betoog, aan het jeugdige publiek toch niet zonder meer voorbij gingen, hetgeen ook duidelijk uit de vragen bleek.....

In zijn dankwoord na de lunch, bedankte de heer M. van Aken, onder wiens leiding de gehele conferentie gehouden werd, nogmaals alle sprekers van de drie conferentiedagen, noemde de bijeenkomst allerwegen geslaagd, prees onze medewerking, onze enthousiaste vragen en spontane reacties en betitelde deze vierde schoolbladredacteurenconferentie als de actiefste, de bestgeslaagde en de drukst bezette conferentie van alle vier.....

januari 1964, Paul Kroese.

ONBEGRIP

een mist omhult haar . . .
onbegrip in dichte nevels
die slechts haar handen,
uitgestoken zonder wil,
met zijne sluiers
onbedekt laat . . .

de mond . . .
de lippen . . .
koud en vochtig . . .
vormen vlekken . . .
lijk rode druppels bloed
op maagd'lijk witte mistapijt . . .

slechts haar lippen
en haar handen . . .
als vreemde witte vleugels . . .
zie ik wazig . . .
en soms een oog dat
onbegrepen, vol onbegrip
mij aanstaart . . .

smekend . . .
vragend . . .
zoekende de mijne . . .
met eindeloos verlangen . . .
vergeefs dit alles, het is zinloos . . .
een waas van onbegrip dringt in haar . . .

zij wordt een nevel . . .
gelijk de mist die haar omhulde . . .
handen, armen sterven af
en vloeien samen tot een wolk . . .
de lippen trekken recht . . .
een smalle rode streep
wordt lichter . . . en verdwijnt . . .

mist, wolken, nevels, sluiers . . .
stijgen langzaam op . . .
zweven weg van deze aarde . . .
drijven naar de eeuwigheid . . .

opgezweept door wind en regen . . .
vallen zij uiteen . . .
flarden drijven weg . . .
gereten uit elkander . . .
vervormd, verminkt . . .
gescheurd in rafels onbegrip . . .

en ik . . .
ik sta alleen . . .
vol wezenloosheid, zonder iemand . . .
starende in zwarte hemel, naakt van sterren . . .
slechts ziende kille duisternis . . .
die ook de onbegrip en onbegrepenheid
verdwijnen doet . . .

BOMANS

Sinds vele jaren verlicht een hogere geestigheid ons leven.

"Onder de humoristische schrijvers van de laatste twintig jaren neemt Godfried Bomans nl. wel de belangrijkste plaats in.

Onder invloed van de crisisjaren, oorlogsdreiging en oorlogsgeweld ontstond er bij het publiek, dat meestal zwaar-op-de-handse literatuur voorgeschoteld kreeg, een sterke behoefte aan goede humoristische lectuur. Vandaar het grote succes van "Erik" (aldus Dr. Gielen)."

Deze prachtige beschrijving van het begrip Bomans deed mij even de adem inhouden daar ik er zelf de geschikte woorden niet voor kon vinden.

Als wij "Wonderlijke Nachten" (een werk van dezelfde meesterhand) vergelijken met "Erik" treft ons een overeenkomst wat betreft : "Simon, de kleine jongen" en "Erik Pinksterblom". Beiden hebben wetenswaardigheden in hun hoofd die ze de volgende dag op school tentoon zullen moeten spreiden. Vandaar dat ze er een droom over krijgen die het hele boek behelst en waarin (zoals in vele van zijn werken) zijn onuitputtelijke fantasie en het doen wegvallen van alle grenzen, zelfs die van de logica, tot uiting komen.

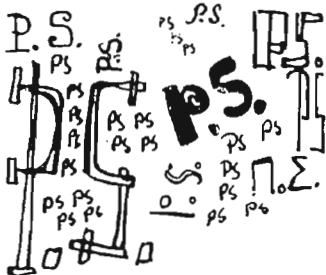
Voorts kunnen vermeld worden : "Sprookjes" en "Kopstukken" die in elk gezin te vinden zijn. Grote bekendheid verwierf ook zijn Volkskrant-held : "Pa Pinkelman" die in feite een held op sokken is.

"Pieter Bas" is een werk van Bomans waarin op humoristische wijze de jeugd en "ouderdom" van Minister van O.K. en W. : Pieter Bas worden beschreven.

Als satirisch werk, alhoewel bijna elk werk van Bomans deze kant uitgaat, dient vermeld te worden "Bill Clifford" waarin hij de draak steekt met vele detective-verhalen, (o.a. Karl May, De Saint en Sherlock Holmes) weliswaar in zeer gesloten vorm.

Verzamelde werkjes zijn : "Buitelingen" en "Capriolen" waarin vooral zijn Moord-stripverhaal (satire op Dick Bos) op de lachspieren werkt.

Minder bekende stukken zijn : "Het Zondagskind", "Wandelingen door Rome" en "Noten kraken".

P.S. Bovendien zijn zijn boeken a.h.w. voor twee generaties geschikt, nl.: voor de jongeren onder de lezers (voor wie het verhaal op zichzelf een prettige vrijetijdsbesteding is) en ook de ouderen die de achtergronden begrijpen (hekeling van toestanden, regering en boeken).

Al met al is Bomans te rekenen tot een van de beste humoristische schrijvers van deze tijd.

Crasion 4 B

35

99 DER PROZES

"Der Mensch kann nicht leben ohne ein dauerndes Vertrauen zu etwas Unzerstörbarem in sich, wobei sowohl das Unzerstörbare als auch das Vertrauen ihm dauernd verborgen bleiben können. Eine der Ausdrucksmöglichkeiten dieses Verborgenbleibens ist der Glaube an einen persönlichen Gott."

Franz Kafka

De held van deze roman van Kafka, Josef K., wordt - zo begint het verhaal - op een morgen gearresteerd. Tot zijn grote verbazing wordt hij van een gewaande schuld beschuldigd en voor een geheimzinnig gerechtshof gebracht, zonder dat hem verteld wordt waarvan hij beschuldigd wordt. Tenslotte wordt hij zelfs om deze "schuld" op een wrede manier ter dood gebracht.

Deze hele geschiedenis wordt zó verteld, alsof zo'n resultaat de normaalste zaak van de wereld is. Ook de schrijvers geeft nergens blijk van een of andere verbazing omtrent de ontwikkeling van deze dingen.

De held zelf, gaat op het proces in, weliswaar niet graag en met kleine inwendige protesten, maar toch accepteert hij het proces en volgt hij alle bevelen van het geheimzinnige gerechtshof nauwgezet op. Hij zou wel willen, dat de hele geschiedenis een boze droom was, - waarmee het vaak vele kenmerken gemeen heeft - maar in feite raakt hij echter steeds dieper in het proces verwickeld, dat een steeds bedrieglijker werkelijkheid voor hem wordt, totdat het uiteindelijk met zijn terechtstelling eindigt.

Men zal zich nu meteen afvragen : wat is het voor een schuld waaronder Josef K. zoveel lijft? Een schuld laadt iemand op zich, die door een bepaalde daad of natuurgewoonte een wet of een gebod overtreden heeft, zowel op strafrechtelijk, zedelijk als op religieus gebied. Hij of zij is dan van de door de wet als juist betitelde weg afgeweken en bevindt zich dan op de verkeerde weg.

Dat is een schuld, en het is in feite ook het lot van zeer veel helden uit de verhalen van Kafka; het zich op de onjuiste weg bevinden. Ergens moet men zich op een vals spoor begeven hebben, hetgeen nu juist met Josef K. het geval is. Maar welke weg is de juiste? Indien er een duidelijke wet zou zijn, zou er ook een duidelijke schuld bestaan; maar nergens wordt er iets over een wet meegedeeld. Ook in de dagboeken van Kafka lopen deze gedachten door elkaar heen :

"Es ist sehr gut denkbar, dass die Herrlichkeit des Lebens für jeden und immer in ihrer ganzen Fülle bereitliegt, aber verhängt, in der Tiefe, unsichtbar, sehr weit. Aber sie liegt dort, nicht feindselig, nicht widerwillig, nicht taub. Ruft man sie mit dem richtigen Wort, beim richtigen Namen, dann kommt sie."

Maar wat is nu het juiste woord, wat is de juiste naam, wat is de juiste weg. Er dient zich wel een verklaring aan : Er is een juiste weg, maar om deze te vinden en hem te bewandelen kan een geschreven wet niet helpen, want die bestaat niet. Het is ook niet voldoende om zich volgens zijn natuurlijk drijfveren te laten

leiden, en ook met het verstand is deze weg niet te vinden. Al deze wegwijzers bezitten weliswaar een zekere geldigheid, maar ze zijn niet voldoende; er moet nog iets bijkomen, iets, wat duidelijk buiten het normale handelen en buiten het rationele inzicht staat. En dit irrationele "iets" is - de Genade.

De leer omtrent de Genade beweert, dat de mens alleen, uit eigen inzicht en kracht niet de juiste weg kan bewandelen, maar dat hij dit alleen kan als hij door God begenadigd is, uitgekozen is. (niet in calvinistische zin). Zo lang de mens niet "in staat van Genade" is, is hij zondig. Hij is niet schuldig in de zin dat hij als individu een wet overtreden heeft, maar hij is schuldig omdat hij voortdurend zijn menselijk falen moet ervaren, zijn onvolmaaktheid. Van deze schuld kan Josef K. slechts verlost worden door de genade, alleen deze genade kan hem op het rechte pad houden.

Men kan echter ook een ander irrationeel "iets" aannemen, dat er bij moet komen om op het rechte pad te blijven. Men kan uit het verantwoordelijkheidsgevoel, dat ieder mens bezit afleiden, dat er naast de voorschriften van de wetten en de verstandsoverwegingen nog een element bestaat dat niet vanuit de natuur of vanuit het verstand verklaard kan worden. Het is een daad, die het verstand te boven gaat, een daad van beslissen, en in dit handelen ligt de vrijheid - maar ook de schuld, wanneer een keuze verkeerd blijkt te zijn. Maar genade en vrijheid hebben een voorwaarde gemeenschappelijk: De mens moet zich volledig inzetten, met al zijn capaciteiten, om de wereld om zich heen te helpen en te begrijpen. Wanneer de mens deze mogelijkheden niet benut, dan dwaalt hij van de juiste weg af. Wanneer hij slechts één van zijn mogelijkheden gebruikt, b.v. zich door zijn egoïsme laat leiden, of wanneer hij niet in staat is om zich uit de gewoon geworden dingen in zijn leven los te maken, wanneer hij in deze "sleur" vast blijft zitten, dan kan hij de juiste weg niet vinden.

Dit is de situatie waarin Josef K. zich bevindt, voordat zijn proces begint. Door zijn wijze van reageren op deze dagvaardiging ontstaat pas zijn schuldgevoel, want deze aanklacht is in werkelijkheid een stem die hem wakker schudt (in dit geval letterlijk en figuurlijk), die hem uit zijn sleursituatie van het leven "van dag op dag", van de eierzuchtige bankemployee, en uit zijn onnozele amourettes haalt. Hij reageert op deze oproep dan ook als iemand die dit proces als een routinekwestie ziet, hij neemt dan ook advocaten en tussenpersonen in armen, die hem echter niet kunnen helpen omdat ieder mens zijn eigen schuld draagt en iemand anders onmogelijk de schuld van een ander op zich kan nemen en vergeven (waarschijnlijk bedoelt Kafka met deze tussenpersonen de kerkelijke organisaties).

Al deze mensen, en ook zijn enkele sexuele toenaderingen, laten zien, hoe Josef K. wanhopig probeert om zich aan het leven van iedere dag vast te klampen, en hij kan dit gehele proces dan ook alleen maar als een bureaucratische gebeurtenis zien. Soms krijgt hij een vaag vermoeden dat hij zijn gehele leven niets anders gedaan heeft dan zich druk te maken over onbenullige dingen, maar hij kan zichzelf ook niet dwingen om er verandering in aan te brengen, en dan zegt hij maar: "Es gab keine Schuld. Der Prozess war nichts anderes als ein groszes Geschäft, wie er es schon oft mit Vorteil für die Bank abgeschlossen hatte." Neen, hij wil zichzelf niet veranderen, hij blijft in zijn oude situatie, hij "plätschert weiter in der lauen Luft", zoals Kafka in een van zijn meditaties zegt. En zo klinkt kort voor zijn gruwelijk einde de donderende stem van de geestelijke in de dom, die zich tot hem richt: "Mensch, siehst du denn nicht zwei Schütte weit?"

Josef K. bekent zijn schuld echter niet. Wel vertelt de geestelijke hem een legende van een poortwachter en een man die toegang tot de wet verzoekt, maar nog niet door de poort mag en hij blijft zijn leven lang voor deze poort zitten, zonder maar te proberen om er binnen te gaan, want de poort staat open. Bij zijn dood blijkt dan dat deze poort alleen voor hem bestemd was. Deze legende geeft nu

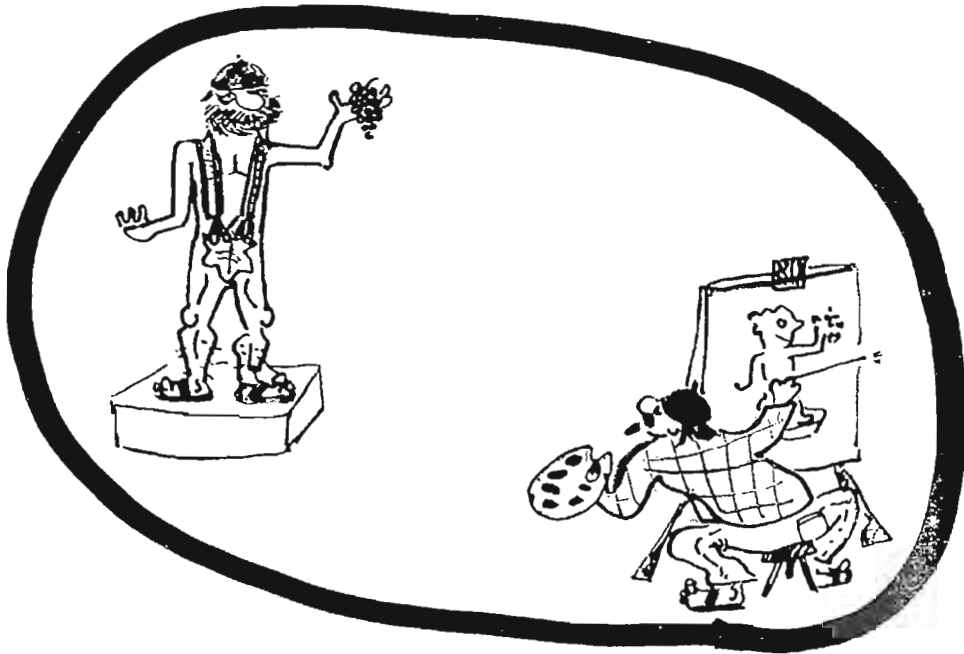
precies Josef K's situatie weer, men dient dan wel deze poort te zien als een doorgang, waarachter de verborgen zin van het leven zich bevindt, de poort waar men doorheen moet, de geestelijke inspanning, die men zich moet getroosten om hier achter te komen (letterlijk en figuurlijk in dit geval). Doch welke poort was voor Josef K. bestemd? Had hij misschien het gehele proces als een fantasie van een ziek geweten moeten beschouwen, als een soort intrige? Had hij tegen het komplot in opstand moeten komen? Of had hij zich aan het onbegrijpelijke moeten onderwerpen en eenvoudigweg om genade moeten smeken? Wat heeft hij nagelaten te doen?

Het kernprobleem van dit boek is dus eigenlijk: Is er een weg, zo ja, hoe moet ik deze dan vinden. Hiervoor geeft Kafka twee mogelijkheden, nl.: Slechts hulp van boven af kan een mens helpen en: Ondanks alle hindernissen moet de mens proberen om met zijn vrijheid naar de weg te zoeken, hoewel dit zoeken met onzekerheden, twijfels, ontkennen etc. gepaard zal gaan en vaak zal de zin van het leven voor de mens verborgen blijven, maar een positief streven kan reeds zinvol zijn.

Maar men moet ook niet te snel denken, dat men deze levensweg gevonden heeft, zoals vele "gelovigen" menen, die van jongs af aan bij het bordje pap ook een eetlepel geloof mee naar binnen kregen, zonder dat zij zich er nu eerlijk bewust van waren en zijn dat dit geloof voor hen een levensweg betekent: "Einer staunte darüber, wie leicht er den Weg der Ewigkeit ging; er raste ihn nämlich abwärts."

Jemen, 16-1-'64

J. de Meere

FILMAVOND.

Het programma voor de filmavond, zeventien januari gehouden, vermeldde naast de opening en sluiting door onze Rektor uitgesproken, 3 sprekers, een forum en waar het meest naar uitgekeken werd de experimentele film gemaakt door de Pius X filmgroep.

De heer Boyer, mentor van deze film, hield als eerste een inleiding waarin hij vertelde hoe uit de op school georganiseerde filmcursus eerst een grote groep ontstond die zelf een film zou gaan maken. Het aantal aspirant-medewerkers was te groot. Er werd geselecteerd en een enthousiaste kern begon oktober 1960 met de voorbereidingen. In 1963 klaargekomen toog de heer Boyer achter de projector en de 16 mm film toonde gedurende + 8 minuten haar beelden.

Korte inhoud van het scenario : Een eigentijdse leraar scheikunde gaat een proef doen. Door het gebruik van een verkeerde stof ontstaat een andere chemische reaktie dan bedoeld was. Een werkster heeft schuld hieraan. Haar zoontje heeft een fles uit het scheikundelokaal, waar zij werkte laten vallen. Zij verwisselt de originele fles later voor een uiterlijk daarop gelijkende.

Er ontstaat paniek in de klas wanneer blijkt dat de leraar in een geraamte is veranderd; als zijn sigaret in het beker-glas met de vloeistof in aanraking komt ontstaat er brand welke langzaam overgaat in een klein vuurtje waarbij een alchemist bezig is. Deze scene speelt in een smidse in de middeleeuwen. De alchemist moet niezen : er ontstaat een draaibeweging die vloeit in de beweging van een schuddend mannehoofd, gesitueerd in het stenen tijdperk.

De man op wiens hoofd klappen vallen krijgt deze van zijn vrouw opdat hij vlugger aan de voorloper van de barbercue gaat draaien.

Plots wordt de belichting teruggenomen en de film eindigt. De leraar, alchemist en pantoffelheld werden door een persoon (de heer Van Lent) gespeeld. Hans Heyke producer van het geheel verhaalde met het ontstaan van de film hoe fijn en leerzaam het was deze zelf te maken. Hij bracht verlichting door te zeggen dat de film een synthese tussen een scheikunde-proef en een nachtmerrie was. Wat het verklaren van de titel Ukeleku betreft en de verhouding geschoten en gemonteerde film bleef hij in gebreke.

De inleiding van pater Dirkse S.C.J. volgde. Hij schetste summier het verloop van de film als kunst, welke gedachte hierover 25 jaar geleden ontstond en vorm kreeg. De wisselwerking tussen publiek en de film inzonder de goede film was zijns inziens ook uit esthetisch oogpunt nodig en werkte mee aan een betere vorming van toeschouwer en regisseur.

Na het programmapunt pauze, welk een groot deel van de aanwezigen benutte om te vertrekken, beantwoordden P.v.d.Ham, cineast, B.J.Bertina, filmkriticus en pater Dirkse, directeur van de filmkaderschool vragen waardoor een boeiende discussie ontstond. Toen ook de gebruikelijke onbenullige vragen gesteld waren kwam

het forum met de voor ons belangrijke conclusie dat ieder de leeftijdsgrenzen door de filmkeuringen gesteld voor zich moest interpreteren. Bij elke film moet voortdurend 'er verstand toepassen, kritisch kijken (dus?), met een goede instelling de film gaan zien. Het succes van de "West Side Story" werd verklaard: de jeugd voelt zich sterk aangetrokken tot de vurige balletten, de strijd onderling en met de ouderen (officer Krupke is daar de niet met de realiteit overeenstemmende vertegenwoordiger van) en het - overigens saaie - liefdesverhaal. De tijd voor dit forum uitgetrokken was te weinig (begrijpelijk overigens, geen van de forumleden woont in Amsterdam), er bleven nog vele vragen onbeantwoord.

Terwijl gediensstige lieden "de grote zaal" opruimen vroeg ik de heer Bertina naar zijn mening over 'Ukeleku'. Hij antwoordt: "In het kader van de schoolfilms, die ik veel zie, goed. Er waren oorspronkelijke vondsten in en de muziek was op sommige plaatsen leuk gedaan. Bekijk ik het echter als beroepskritikus dan moet ik zeggen dat dit filmpje na de originele pointe, de werkster-scenes in het scheikundelokaal en op de markt als een nachtkaaars uitging. Er zat geen verhaal in, alles was na het einde mogelijk geweest. Milde pater Dirkse vond het filmpje ondanks kleine technische fouten goed omdat alle mogelijkheden die het medium film biedt gebruikt waren. "Vooral jong en verfrissend tegenover wat ik vaak in de bioscoop aanschouw. Wel vond ik dat het gebrek had aan continuïteit."

Globale opmerking van forumleden, rektor en aanwezige docenten : De jonge mensen hebben vaak originele ideeën en vondsten die meteen uitgewerkt worden, welke inspiratie de beroepsmensen niet altijd krijgen. Dikwijls hebben jongeren veel talent en bescheiden middelen, de ouderen veel geld en weinig ideeën. Ik hoop dat na de filmcursus die dit jaar in schoolverband gehouden zal worden leerlingen die nu op het Pius X Lyceum zijn de kans krijgen ook een korte productie te maken en zich zo in het boeiende fenomeen film te verdiepen.

harry broekman

„ O, V R E E M D G E V O E L . . . ”

O, vreemd gevoel
zwevend tussen uitersten
zonder te ankeren
in veilige havens

Staande op de steiger
zie ik hoe schepen
uitvaren naar achter de horizon
verdwijnend in wazige wolken.

Een ogenblik nog
en het zuigend water
zal zijn prooi ontleden
tot een begin van een schuimende golfslag.

j. de meere

Z Y S T R A A T

'Je bent niet meer als vroeger, niet meer hard. Je hebt geen puisten meer zoals toen, niet overal meer. Ik geef toe dat ik me nooit een houding wist te geven, nu nog niet. Maar dat is nog geen reden om me te vernederen.'

Ik liep naar de muur om het licht aan te doen. Wie sprak er, hij ik wij ^ Het licht liet zien dat ze geen meisje meer was. Ze was vrouw en hij houdt alleen van vrouwen, niet van meisjes : hij haalde haar meisjesportret van de muur en gaf het aan mij. Alsjeblieft. Ik wilde het niet aannemen, niets van hem, niets van haar, niets van mezelf.

'Ik haalde haar vroeger altijd af, vijf minuten vóór dat jij kwam', zei hij glimlachend. 'Stik', zei ik en verscheurde haar foto.

Luister ze spreekt: 'Eén keer ben je niet gekomen, jij ook niet, ik ging alleen. De volgende dag kwam alleen jij. We gingen samen maar je dacht niet aan mij. Dat is toch waar?' Ik weet het niet meer, ik weet niets meer van je. 'Ook niet toen we samen in het gras lagen? Je las me voor uit een of ander rotboek en je leest nog lelijk ook'. Ik heb nooit mooi kunnen lezen, dat hebben ze altijd gezegd. Wat kan ik? 'Je deed niets toen het verhaal uit was en het boek met een klap dicht sloeg en je tevreden over je eigen voordracht achterover leunde in het gras. Je deed niets, zei niets, vroeg niets, wist niets en wilde niets. Je was bang. Waarom?'

Ik weet het niet, ik weet het nog niet. Wat kon ik doen? Je zou me uitgelachen hebben. Ik voelde -

- de menigte dringt om me heen en laat me niet los. Geen zijweg om uit te wijken, geen trap om hoger te komen of lager te vallen. Ik hoor er bij, nee, zij schijnen bij mij te horen. Ik wil niet, er moet een mogelijkheid zijn om weg te gaan, los te komen, eruit, weg. Eens zal ik gaan-

- me eenzaam. Zoals toen. Nu alleen toen met twee. Een eenzaamheid die me aanzet te gaan schreeuwen. Schreeuwen om die eenzaamheid te verdrijven. Ik durfde niet, ik was bang.

Ik geef me over, en liep naar de deur. Twee paar handen hielden me tegen, dwongen me te blijven en door afwezigheid van een eigen wil bleef ik. Ik staarde voor me uit, aan niets denkend. Niet aan haar. Verscheurde foto's in mijn hand, haar foto, zij, laat ik in mijn zak glijden. Wacht ik op de klap van het te pletter vallen, maar ze valt zacht.

Door haar opgezette harde saksofoonstoten brachten mij terug tot hen, bij wie ik niet meer scheen te horen.... .. Samen dansten ze, samen. Ik probeerde me te veel te voelen. Ik was te veel. De twee gezichten zo vlak bij elkaar lieten geen derde toe. 'Zef eens iets' zei hij, met de bedoeling, misschien, mij er bij te halen. Ik trachtte mijn gedachten samen te brengen om ze dan uit te spreken Maar hij draaide de muziek harder. De muziek bracht mijn gedachten op een dwaalspoor : in driekwartsmaat naar een anti-climax Angst en verlegenheid vloeiden samen naar beneden, waar ik vergeefs probeerde ze om te zetten in kracht en

trots Ik stond op en draaide de knop van de platendraaiër naar links, zachter. De twee dansers stopten met praten en hun benen bleven verschrikt staan. Verschrikt door mij! Ze keken in afwachting naar mij. Ik sprak. Ik zei alles, alle woorden die ik wist. Was het een bekentenis? Een verontschuldiging? Ik zweeg en aanvaardde het glas dat in mijn hand werd gedrukt. Ik aanvaardde de drank die er inzat als een afscheid drank. Ik aanvaardde alles :

de harde muziek, de open deur, zijn slappe hand, haar afscheidsozen, haar 'tot ziens'.

De straat gaf mij kracht en trots. Ik had de hele wereld -

- ze dringen op, overal om me heen, ingesloten. Ik zoek een uitweg, een zijstraat, maar ze blijven er zijn. Ongenode gasten, al die leugenaars, vuilakken en godslasteraars. Ik hoor er niet bij, ik ga weg uit de massa -

- voor mij alleen. Ik steek mijn hand in mijn zakken en voel weer de verscheurde foto, die de straat plotseling tot een 'lonely avenue' maakt. Niemand is er meer. Alleen de huizen en de bomen, die minachtend op me neer schijnen te kijken. Ik kijk naar de grond om niets te zien. Maar ik zie mijn voeten die vergeefs proberen mij een trotse gang te geven. Langzaam komt mijn gedachten weer bij haar: hoe lang ken ik haar al? Hoe lang eigenlijk niet meer? Het zijn onbelangrijke vragen geworden, of niet voor..... een hels geschreeuw doet me opschrikken. Een meisje komt aangerend. Ze heeft hulp nodig. Ik glimlach, ook ik heb hulp nodig. Zij zal het wel krijgen, ik niet. Nu klemt ze zich aan me vast. Ik schreeuw nu ook, omdat eindelijk iemand me nodig heeft. 'Samen', zegt ze, 'kunnen we iets doen'. Ze neemt me mee, trekt me vooruit.

'Wacht', zeg ik, en haal de snippers van de foto uit mijn zak. Ik gooi ze weg, in de wind die -

- ze zijn weg, overal weg. Dit is de uitweg, de zijstraat. Weg. Samen gaat het wel. Samen de trap om omhoog. Ze zijn weg, met hen mijn angst. Ik ben nu -

- ze in alle richtingen meevoert.

tonny huisman

SPELLINGSVEREENVOUDIGING

Spelling is het afgesproken systeem, dat men nodig heeft om met personen die dezelfde taal spreken in contact te komen, zonder dat men ze hoort of door ze gehoord kan worden. Spelling is dus niet meer dan een eenvoudige afspraak die men lang geleden gemaakt heeft. Men heeft toen voor alle klanken die in de taal voorkwamen een bepaald teken vastgesteld. In de loop van de tijd echter is de spelling in verschillende talen steeds moeilijker en ingewikkelder geworden: het systeem is dus niet gehandhaafd gebleven.

Wat is spellingsvereenvoudiging?

Spellingsvereenvoudiging is in hoofdzaak het verbeteren van de afwijkingen die in het systeem zijn ontstaan. Het doel is dus weer voor elke klank één teken af te spreken, en niet verschillende tekens voor één klank, zoals b.v. ei en ij, au en ou, t, tt, dt, d en th. (spijt en meid, koud en lauw, gaat, baatte, laadt, daad en thans). Wanneer we nu voor die t, tt, dt, d en th alleen eenvoudig t gebruiken zijn we de spelling aan het vereenvoudigen. De taal blijft echter hetzelfde. Toch zou iedereen vreemd opkijken als het volgende stukje in de krant zou staan :

'Du vorigu week in Amsterdam aangutroffu goutsgat, bustaande uit 1160 siradu, waarondur ringu, armbandu, koljés, goudu kettingu en goudu muntu, bleikt afkomstug van inbraak bei un juwulir tu Wiesbaden in du nagt van zes op zevu oktel ar'. Dit taalgebruik zou heel wat stof doen opwaaien, terwijl het toch volkomen goed nederlands is. (We zeggen toch 'du' en geen 'de'?). De konservatieven zullen

kwaad worden omdat van de 'gewoontes' wordt afgeweken. De 'intellektuelen' zullen het afkeuren omdat zij het te dom vinden; alleen voor onontwikkelde mensen. Anderen zullen het te moeilijk vinden omdat het lezen ervan iets langer duurt dan wanneer het in normaal nederlands geschreven zou zijn. Weer anderen verklaren de schrijver van het artikel gewoon voor gek of zelfs voor staatsgevaarlijk. Alleen degenen die na het lezen even nadenken, zullen moeten toegeven dat dit inderdaad nederlands is. Als er nu maar veel van deze mensen zijn schieten we al een heel eind op. De conservatieven zijn waarschijnlijk vergeten dat onze taal 20 jaar geleden toch ook anders geschreven werd dan dat op het ogenblik het geval is. Zij hebben de spellingsverandering van toen toch ook aanvaard en misschien zelfs toegejuicht. Zij die vonden, dat het lezen van het artikel iets langer duurde, moet ik ongelijk geven; immers hoe eenvoudiger spelling, hoe sneller men leest. (je leest toch wat er staat en niet wat er zou kunnen staan als een bepaald teken plotseling een geheel andere klank weergeeft, dan wat het in werkelijkheid betekent). De 'intellektuelen' hebben het ook mis, want niet hij die het artikel geschreven heeft is onontwikkeld, maar zij hebben de taal te veel ontwikkeld. Hiermee wil ik niet zeggen dat alleen zij de taal ontwikkelden, maar zij hebben de taal wel moeilijker gemaakt; n.l. hoe ingewikkelder, hoe 'intellektueler'. Een grote groep die de spellingsvereenvoudiging zeker zullen toejuichen zijn de kinderen die de lagere school bezoeken. Worden zij niet 3 à 4 jaar lang geplaagd met 'word' en 'wordt'? Dat ze deze onzin moeilijk kunnen leren is dan ook niet kwalijk te nemen. De tijd die hiermee verloren gaat zou dan aan belangrijker onderwerpen besteedt kunnen worden.

(dit is een volkomen overbodige satirische-illustrator.)

Na al deze voordelen en kritiek op tegenstanders van spellingsvereenvoudiging zouden nu eigenlijk de nadelen moeten volgen. Ik moet die tegenstanders echter teleurstellen: Helaas zijn er geen nadelen.

De ideale spelling is dus een fonetische spelling; het juiste weergeven van de spraak.

Hieronder volgt nu een stukje in toekomstig (?) nederlands :

Du spelling di ik hir gebruik is helaas nit du idéalu spelling, er zoudu dan niwe tekens inguvoert moetu wordu. (dat kunnu wu du oudu Romeinu tog nit aandoen?) Ach, ik geef mu ovur aan dromu di du eerstu jaru tog nit vurwezunlukt kunnu wordu. Dr. Paardekooper (zein naam durf ik nit tu vurandurun) zei al uns : eer men sgilduragtugu krottu opruimt, moet er heel wat guburru ! Zei di vroegur voor un spellingsvurbeturing hebbu guvogtu hebbu ut ook bureikt. In onzu teit met veel meer (?) vooruit strevundu mensu is ut dus zekur moguluk. Ik hoop wel dat als mein kinduru naar school gaan du sgilduragtugu krottu zein opperuint, en zei nit meer guplaagt wordu door 'antwoorde, baatte, wordt, logisch'. Mogt du spellingsvureenvoudiging dan al inguvoert zein, dan hoop ik dat tegu di teit du taal nit weer inguwikkuldur is gewordu. Want dan buginnu wu weer van voru af aan.

tonny huisman

OP LEVEN EN DOOD

33

Anna Blaman 1906-1960

Wie ooit een boek van Anna Blaman heeft gelezen, zal bemerkt hebben, dat de personen, die in haar boeken voorkomen, werkelijk bestaande mensen kunnen zijn. Ik geloof dat dit een van de belangrijkste punten is, wat de boeken van Anna Blaman zo aantrekkelijk maakt.

"Op leven en dood" behandelt de problematiek van de volwassenheid, het aangaan van het leven zoals het is. De hoofdpersoon Stefan, voelt zich als een reiziger, die een verkeerd pad is ingeslagen, maar dat al zó lang gevolgd heeft, dat terugkeer niet meer mogelijk is. Hij probeert na te gaan in hoeverre hij daar zelf schuld aan heeft, wat buiten je om gebeuren er dingen, waaraan je zelf niets kunt doen, die een dreiging inhouden en die onherroepelijk richtingaanwijzers naar de afgrond zijn.

Stefan heeft een niet bepaald rooskleurige jeugd gehad. Een vader die dronk en een moeder, die een pensioen hield om haar kinderen eten te kunnen geven. Door andere kinderen werd hij geminacht, want hij was maar een zoon van een arbeider (en wat voor een !). Zodoende stond hij altijd alleen en maakte plannen voor de toekomst, die een soort wraak inhielden tegen al die bevoorrechte mensen. Hij zou eens laten zien dat ook hij, 'n arbeiderskind, wat kon betekenen in de maatschappij. Met zijn scherpe verstand en doorzettingsvermogen is hij een vooraanstaand journalist bij een krant geworden. Men kan zich echter voorstellen, dat hij iemand was, die zich niet makkelijk uitte.

Er zijn vier belangrijke gebeurtenissen in zijn leven aan te wijzen, waardoor zijn gevoelsleven volkomen in de war geraakte, maar die echter langzamerhand leidden tot een herwaardering van zijn bestaan.

I. Het weggaan van Stella, zijn vrouw

Stella was een vrouw, die volkomen volgens haar gevoelens leefde. Zij was iemand, die gauw medelijden had en dan trachtte te helpen, door zichzelf te geven. Toch hield ze (op haar manier) van Stefan en hij ook van haar. Stefan, die graag de onbesproken dingen wilde uitpraten, stuitte steeds tegen een muur. Stella kon niet praten, het lag niet in haar aard. Ze liep weg en zou terugkomen zodra het weer zou gaan. Na lange tijd, geloofde Stefan dat hij háár had miskend én verstoten én onrecht had aangedaan. Maar dat hij slechts in schijn het gelijk aan zijn kant had. Stella wordt nu zijn ideaalbeeld, maar hij is niet in staat bij haar terug te keren.

II. Het vernemen van het feit dat hij een hartkwaal heeft en alleen wanneer hij kalm aan doet zal hij in leven blijven.

Hij weigert dit aan iemand te vertellen, daar hij dan alleen aanspraak maakt op iemands mededelijden.

Hij gaat zijn eenzaamheid beseffen :

"Mijn gewone staat is afzichtelijke bewuste eenzaamheid. Een wanhoop tegenover iedereen die nog in de hoop verkeert iets te kunnen geven of te mogen verwachten. De menselijke verhoudingen zijn alleen maar tragisch door hun onontkoombare onvolwaardigheid, die ik dan ook afschuwelijk duidelijk zie. Ik weet niet hoe ik die anders moet zien en daarom heb ik geen toekomst meer.

III. Gesprek met Paul gevolgd door de dood van Paul

Paul is zijn directeur, de enige volwassene in dit boek naar mijn mening, een man die heeft getracht zich aan de (onvermijdelijke) omstandigheden aan te passen. Hij zegt tegen Stefan : "Je moet leven alsof er geen hartkwaal bestaat. Jij met je levenswalging, je doodsangst en je emotionaliteit. Het leven is zinrijker dan ooit een menselijk verstand heeft kunnen beseffen. Wij behoren als mens ons aan te passen aan het grote geheel. Ieder die dit niet wil, komt er niet ongestraft uit. Een mens kan niet anders dan mens zijn. Als je maar niet een heeal op jezelf wilde zijn, want dan kom je in het niets terecht."

Na dit gesprek komt Paul om het leven bij een auto-ongeluk. Stefan gaat naar Narian, de vrouw van Paul, aan wie hij vertelt, dat hij er spijt van heeft, de vriendschap met Paul te hebben opgezegd na dat bewuste gesprek. Marian zegt, dat hij hem dat nooit kwalijk zou hebben genomen, omdat hij wist hoe moeilijk het was, zich aan de omstandigheden aan te passen. Hij is nl. met mij getrouwd omdat zijn echte liefde onbeantwoord moest blijven.

IV. Zijn verblijf in het ziekenhuis, waar hij belandt door een inzinking

Hier komt hij tot werkelijk nadenken. Hij komt tot de ontdekking dat zijn verpleegster, Jane, van hem houdt, dat hij zijn idealen van leven en liefde (met Stella zou het niet meer gaan) veel te hoog heeft gesteld en dat je genoeg moet nemen met het feit dat je mens bent, en als zodanig alleen maar kunt leven.

Jane is nuchter. Door gesprekken met Stefan komt zij er achter, hoe hij is. Zij zegt : "Redden is alleen mogelijk als iemand ook gered wil worden, en dat is dan niet meer nodig, want dan komt het toch wel goed."

+

Verklaring der titel : "Op leven en dood"

"Le ven" is hier, de zin van het bestaan; waarom leef ik. Hierop wordt geen antwoord gegeven, maar : leef als mens, pas je aan in het grote verband, probeer een levenshouding te vinden en van iemand te houden, maar blijf mens, ook in je idealen.

"Dood" is hier, geestelijk doodgebloed zijn, geen mens meer zijn, maar je eigen God, eenzaam zijn en verraden door het leven door allerlei ervaringen.

Ook kan men de titel letterlijk nemen, maar dit is naar mijn mening niet de bedoeling van Anna Blaman geweest.

Het probleem van dit boek past in alle opzichten in de sfeer van onze tijd.

Anna Blaman laat haar hoofdpersoon zijn probleem oplossen door zuiver verstandelijk redeneren. Hij faalt, hij vindt geen oplossing. Echter door Paul komt hij tot inzicht, Paul, die inziet dat een mens, mens moet blijven en niet voor zijn eigen God mag en kan spelen.

10 november 1963

F. Warger VI D

Rectorsfeest

Na de opening van het rectorseest door Frans Pruyt, werd „Macbeth“ ten tonele gevoerd.

Op school vroegen velen: „waarom juist dit stuk? Is dit stuk niet te moeilijk voor scholieren?“ Maar ja, het vragen naar het 'waarom' schijnt ieder jaar weer plaats te vinden, en ik vond het bijzonder prettig, dat dit jaar de keuze op Shakespeare viel, en niet op iemand als de regionale melo-dramatische Naaykens of op de slechtere stukken van Heyermans. Het feit, dat een stuk moeilijk is, heeft gelukkig niet geleid tot 'niet spelen'.

In de pauze vroeg ik aan iemand hoe hij het stuk vond, en deze antwoordde: „Tragisch.“ en liep weer verder de converserende menigte in. Dit gezegde kan natuurlijk dubbelzinnig bedoeld zijn, ik zal maar aannemen van niet.

Alvorens een paar opmerkingen omtrent het spelen, de spelers, de regie, etc. te maken, zou ik eerst nog wat willen ingaan op die 'moeilijke Macbeth'. De Macbeth-tragedie valt ongeveer in dezelfde tijd, waarin Shakespeare zijn „Othello“ concipieerde. De stukken vertonen een zekere overeenkomst van motief; in beide wordt 'de held' tot een 'misdadige' handeling gebracht door de inspiratie van een boze geest, die in zekere zin zijn dubbelganger is; deze 'helden' (Othello en Macbeth) zijn dus in beginsel meer waard dan hun misdaad, maar evenzeer de dupe van het noodlot, dat met hen speelt. De jaloezie van Othello, angeblazen door Jago, heeft een pendant in de machtswellust van Macbeth, die zich tegen de voorspellingen van de heksen niet verzetten kan, en in Lady Macbeth de 'vennoot' vindt voor zijn verschrikkelijke ondernemingen. Wat beide drama's volstrekt gemeen hebben, is de drang tot handelen onder invloed van een impuls van de 'gewone' mensen. Het denken ontsnapt hier aan de gebruikelijke maatstaven van goed en kwaad en drijft het handelen op tot schending van de menselijke wetten.

Tussen Jago en Lady Macbeth zou men een merkwaardige parallel kunnen trekken: zij zijn, op totaal verschillende wijze, beide bestemd om hun 'held' over zijn scrupules heen te helpen, maar terwijl Jago op een vertrouwende slechts met moeite te bewegen Othello stuit, is Lady Macbeth veeleer de druppel, die de emmer doet overlopen. In Macbeth is de bereidheid tot de 'misdadaad' veel groter, omdat hij veel dichter tot zijn noodlot genaderd is; aanstonds, bij het begin van de eerste acte, wordt hem door heksen een vergroting van zijn macht geprojecteerd, die ten dele onmiddellijk door het verloop der dingen wordt waar gemaakt; afgezanten komen hem melden, dat hij THANE OF CAWDOR is geworden, zoals een der heksen hem voorspelde. Waarom zou dan ook de rest van de projectie: het koningschap, niet in vervulling gaan? De sleutel voor Macbeth's machtstragedie, die volgen gaat, vindt men in zijn overweging terzijde: *This supernatural soliciting cannot*

be ill, cannot be good; if ill, Why hath it given me earnest of success, commencing in a truth? I am Thane of Cawdor: If good, why do I yield to that suggestion whose horrid image doth unfix my hair and make my seated heart knock at my ribs, against the use of nature?

„Jenseits von Gut und Böse“ geraakt de ‘held’ van de tragedie, die eenmaal de gedachte heeft toegelaten aan een handeling die indruist tegen de menselijke wetten van de moraal. De veelbesproken heksen, die Macbeth hegroeten als machtiger dan hij volgens zijn eigen besef is, vertegenwoordigen voor de psychoanalytici zijn verdrongen wensen; men kan ook zeggen, dat zij de omkeerbaarheid van de gehele menselijke moraal vertegenwoordigen die zich in de figuur van Macbeth tragisch zal voltrekken. Daarom komen deze wezens ‘uit een andere wereld’, een wereld waarin de maatstaven van de mensen niet van kracht zijn (in de overleveringen omtrent Macbeth waren deze personages geen heksen, maar de drie Nornen). Zowel in Jago als in Lady Macbeth schiep Shakespeare echter intiemer dan de ‘held’ met deze omkering van de moraal vertrouwde wezens. Lady Macbeth, als vrouw minder aarzelend in het overschrijden van grenzen dan Macbeth zelf, neemt de functie van de heksen over; het instinkt speelt de fantasie in de kaart; wat Macbeth aan weerstand tegen zijn fantasie nog bezit, wordt door het instinkt van Lady Macbeth weggevaagd. Daar staat tegenover, dat zij ook het eerst aan deze gruwelijke grensoverschrijding bezwijkt; Macbeth vergroot langzamerhand met zijn rol van tiran, van a-moreel levend, en handelend wezen, terwijl Lady Macbeth krankzinnig wordt. Macbeth schrijdt verder van misdaad tot misdaad omdat bloed om steeds meer bloed vraagt, tot hij eindelijk valt, overwonnen door de menselijke wetten die hij trotseerde.

Zoals dikwijls, b.v. ook in ‘Hamlet’ is het laatste woord in deze Shakespeare positief, optimistisch; nadat Macduff het hoofd van Macbeth heeft gedemonstreerd, spreekt Malcolm, toekomstig en wettig koning van Schotland, zijn toekomstige en wettinge onderdanen toe, als de vervulling van ‘measure, time and place’. Maar ook hier, zomin als in ‘Hamlet’, gelooft men, dat Shakespeare zijn held veroordeelt, integendeel, juist dit positieve masker moest hij aan het einde opzetten om Macbeth in zijn volle tragische grootheid recht te kunnen doen in een wereld, die alleen maar de schurk in hem kon zien. Elders, in een veelbetekenend scenetje

tussen Lady Macduff en haar zoontje (voortreffelijk gespeeld door Marjo Dieters en Theo van Lent), laat Shakespeare dit onmondige knaapje zeggen dat de woordbrekers toch eigenlijk wel gek zijn dat zij zich door de 'honest men' laten ophangen want er zijn er zoveel, dat zij die 'honest men' zouden kunnen doodslaan en ophangen erbij. In deze scene (uit de mond van de kinderen hoort men de waarheid!) laat Shakespeare even het masker vallen; men ziet daar, dat hij het relatieve ook van de wettigheid en de braafheid erkent, want betreft men de uitspraak van het kleine Macduffe op Macbeth, dan wil dit zeggen, dat Macbeth groot gelijk had zich van de 'honest men' niets aan te trekken! . . . .

Echter, het is Malcolm, de wettige macht, die overwint, en anders had het in presentie van de Stuart Jacobus I, voor wie Macbeth waarschijnlijk gespeeld is, ook moeilijk kunnen zijn, maar is het weer niet een typisch staaltje van de glimlachende ironie van de zo positief gemaskerde Shakespeare, dat hij deze Malcolm zichzelf (quasi bij wijze van 'slimmigheid') laat beschrijven als de eerste ploert van Schotland onder slechts een schijn van koninklijke waardigheid? . . . .

Tenslotte is het toch nog Macbeth, die Shakespeares geheime liefde heeft: niet omdat hij een tiran was, maar omdat hij openlijk deed wat anderen achter morele voorwendsels smoorde. Zulk een wezen moet echter ten gronde gaan, want de wereld bestaat bij voorwendsels; wat Shakespeare in Macbeth heimelijk aanvaardt, moet de wereld wel afkeuren. Dat is de tragedie van Macbeth; dat is meer dan alleen de tragedie van de dictator, die meestal aan Macbeth nauwelijks toekomt, en alleen de misdadigheid met hem gemeen heeft, met het formaat.

Nu enkele losse opmerkingen:

Peter van Veen zette een ietwat onverschillige Duncan op de planken, maar in zijn geheel toch zeer aanvaardbaar.

Eveneens vertolkte Mattie Verdaasdonk een goede Malcolm, waar hij gelukkig zijn domineesachtige wijze van optreden achterwege liet, of het viel in deze rol niet op.

Luuk Scholing, gezien zijn moeilijke rol, deed het niet onaardig, alleen had hij af en toe last van zijn onvervalste Amsterdamse uitspraak, en zijn iets te lange mouwen deden soms afbreuk aan zijn gestalte (de firma Serné schijnt ieder jaar te grote kleding te sturen.)

Rob Oostenbroek moest Macduff als heldhaftig krijgsman toch wel eens een keer rechtop laten staan; maar misschien zat zijn vorige rol als professor hem nog in het hoofd, maar overigens was hij goed te verstaan.

Wim Ostendorf had het voorrecht om voor een komische noot te kunnen zorgen, hetgeen in een tragedie voor een groot aantal aanwezigen in de zaal, een enorme verademing betekende, en een opgelucht lachen viel dan ook waar te nemen. Dit opgeluchte lachen klonk ook af en toe als er zich een ongewilde komische scene voordeed; ik denk hier aan het vallen van een appel, die rustig een paar keer op de grond stuitte en vervolgens op de lichtbak bleef liggen (waarschijnlijk een appel van rubber) en aan het toevoegen van „zei Duimelot“ in de slaapwandelscene van Lady Macbeth, die zei: „Naar bed, naar bed . . . .“

De edele Banquo – gespeeld door Floor Peters – was niet geheel overtuigend en zijn emoties omtrent het vermoorden van de koning kwamen wel wat erg laat.

Carry Bekker vertolkte haar rol als Lady Macbeth bijzonder goed.

De drie heksen het heksenjong en Hecate, vormden een geslaagde creatie, vooral de door de heer Herten ingestudeerde balletten droegen bij tot het succes.

Ook de schermscenes, ingestudeerd door de heer Verhagen, droegen bij tot een succes, hetgeen bleek uit een 'open doekje'.

Overigens ben ik ook vol lof voor de regie, die onder leiding stond van de heer Hoving en de heer van Lent, die verschillende originele oplossingen gaven voor moeilijke situaties. Hierbij denk ik aan het naderbijkomen van het leger, gecamoufleerd door de takkenbossen. Zelfs in de Haagse Comedie wist men deze situatie niet goed op te lossen; ook qua opstellingen was praktisch alles in orde.

De vertaling van Nico van Suchtelen was vaak te lyrisch en hiervoor in de plaats had ik liever de vertaling van Joris Diels gezien, een modernere vertaling, die vaak spitser is, maar al met al blijft Shakespeare niet te vertalen, nietwaar. meneer van Lent ?

Retorsfest

Hoe zou iemand zich voelen die een kamer wil inrichten en merkt, dat het huis nog gebouwd moet worden? Als U zich dit kunt voorstellen, kunt U zich ook enigermate indenken hoe het toneelgezelschap zich op de zondagmiddag voor de voorstelling voelde. 's Middags zou de generale repetitie plaatshebben, maar tegelijkertijd moesten de kostuums gepast worden, terwijl men op het toneel niet kon opschieten omdat de belichting bij iedere scene moest worden vastgesteld. Elk toneel duurde dan ook tweemaal zo lang, omdat belichting nu eenmaal geen kwestie van even instellen is, maar van een langdurig uitproberen. In de week is de zaal van Marcanti niet vrij, zodat alles geconcentreerd moest worden op deze middag. Om vier uur moesten de spelers gaan eten om weer op tijd klaar te staan voor de grimeur. Door deze omstandigheden kwam de helft van het stuk maar aan de beurt op deze generale repetitie. Dit zou zich 's avonds wreken. Andere jaren had de belichting lang zo veel moeilijkheden niet gegeven, waardoor op de generale het gehele stuk nog eens goed doorgenomen kon worden op dezelfde plaats als waar men 's avonds zou moeten spelen.

Deze omstandigheid in aanmerking genomen, is het in het geheel niet verwonderlijk dat er op de eerste avond fouten zijn gemaakt, die door een goede 'generale' voorkomen hadden kunnen worden. Schertsend sprak men daarom op de eerste avond van een 'generale'. Helaas waren op die avond alle officiële gasten uitgenodigd, en moest zij daarom wel de beste uitvoering worden. Dat werd ze echter niet. Er werden op deze avond veel fouten gemaakt en het was niet alleen het ontbreken van de generale repetitie wat de spelers onzeker maakte, het waren ook zenuwen.

Er waren maar enkele spelers die ervaring hadden op het toneel. En als men dan een dergelijk moeilijk stuk tot een goed einde moet brengen, is het logisch en zeer begrijpelijk dat er zenuwen in het spel waren.

Hierdoor begon men ook wat schuchter en weinig zelfverzekerd. Later op de avond trok dit bij en na de pauze was er al een duidelijk verschil merkbaar met voor die tijd.

Het duidelijkst was dit bij Lady Macbeth te zien. Carry Bekkers was na de pauze beduidend overtuigender dan daarvoor. Jammer, want juist in de eerste drie bedrijven moest zij haar man tot zijn wandaden brengen.

Luuk Scholing speelde of hij nooit anders gedaan had. Hij was vrij zeker van zichzelf en zijn enthousiasme nam gestadig toe. Een uitblijker die avond was Theo van Lent, die zonder haperen en met een verbluffend gemak zijn rol vervulde.

Een indrukwekkende persoonlijkheid was ook Hecate, gespeeld door Marijke Blommaert. Lof ook voor Cees Campens, die een waarlijk talent aan de dag legde, toen hij vermoord werd. Hij schijnt er aanleg voor te hebben.

Op de tweede avond was de sfeer achter het toneel aanmerkelijk rustiger. De zenuwen waren er grotendeels uit en dat bleek duidelijk uit de opvoering. Jan Spiekerman was deze keer goed verstaanbaar, terwijl ook de anderen beter, aanmerkelijk beter waren dan de eerste avond. Even leek het mis te gaan toen Luuk Scholing zijn zwaard kapot sloeg. Hij wist zich uitstekend te herstellen door een ander te pakken dat hij met een korte worp weer onder controle had. Hij heeft op deze manier zijn open doekje ruimschoots verdiend.

Theo van Lent haperde op deze avond even. Hij was de enige, die minder was dan de vorige avond. Helaas was ook de gil van Marjo Dieters ook niet wat hij de vorige avond geweest was.

Rob Oostenbroek als Macduff was uitstekend, evenals Floor Peters als Banquo.

*

Dit rectorsteest heeft in het teken gestaan van het Shakespearejaar. Het was werkelijk bijzonder fijn, dat dit stuk gespeeld is. Men heeft getoond de moed te hebben om te laten zien, dat het mogelijk is.

Mocht het op de eerste avond minder gelukt zijn dan op de tweede, als men de achtergronden kent is het volkomen begrijpelijk. Vooral de tweede avond heeft men getoond, dat het bepaald niet te hoog gegrepen was. Een vergelijking met het beroepstoneel kan het uiteraard niet doorstaan. Maar waarom men dit toch steeds erbij zegt, is mij een raadsel.

Als deze Macbeth-opvoering zou kunnen worden vergeleken met beroepstoneel, dan zouden de beroepsacteurs en -actrices beter hun schouwburg in brand kunnen steken en zich aan nuttiger handwerk wijden, want van hen kan men een zekere mate van perfectie eisen, iets wat men van onze spelers be slist niet kon.

Het was ook niet de bedoeling van het stuk om perfect te zijn. Men heeft geprobeerd de interesse voor Shakespeare op te wekken en ik geloof, dat men in de geest van zijn tijd handelde door het toneel een bezit van iedereen te laten zijn.

En als dit een van de bedoelingen van dit rectorsteest is geweest, dan mag ik zeggen:

Men is erin geslaagd om Shakespeare waardig te herdenken.

Frans Pruijt.

RECTORSFEEST

op 2 en 3 februari 1964
in „Marcanti“

Deze toneelavond werd geopend door de voorzitter van de schoolraad, Frans Pruijt, met de traditionele, nette speech.

Het toneelgezelschap van onze school heeft met zijn voorstelling van Macbeth het feit herdacht, dat William Shakespeare vier eeuwen geleden geboren werd. Het was een opvoering, waarbij de regie van de heren Hoving en Van Lent het hoofdzakelijk in het spectaculaire gezocht had, wellicht om de geringe kracht van spelers en speelsters te verbloemen.

Een welwillende stemming was aanwezig en toch duurde het lang voor een open doekje werd gegeven (scherm- en moordscenes).

Wat de inhoud betrof, was men daarvan niet op de hoogte, men kon er geen hoogte van krijgen.

Het was een stevig opgezette vertoning, die zich in een sober decor ontwikkelde. Toch kon men in de loop van het stuk zich niet aan de indruk onttrekken, dat men hoofdzakelijk tegen de buitenkant bleef aankijken en dus beelden waarnam, die niet het innerlijk verrieden.

Het inleidende toneel liet de heksen in een blauwachtige schemer zien; een scene die goede verwachtingen wekte voor het verdere verloop van het stuk. Maar helaas, de uiterlijkheden bleken de hoogtepunten te zijn van deze opvoering. Men slaagde er niet in de dwingende innerlijke kracht van de hoofdfiguren voelbaar te maken.

Luuk Scholing kon dit als Macbeth door zijn tamelijk beperkte stemmiddelen niet opbrengen, terwijl ook zijn persoonlijkheid niet de brandende felheid van

Cawdore suggereerde. Overigens was het spelen van zijn rol geen onverdienstelijke prestatie, in aanmerking genomen dat hij voor het eerst op de planken stond.

Carry Bekkers als Lady Macbeth was een openbaring. Wat verandering in de intonatie zou haar rol acceptabeler gemaakt hebben. Zo was ze bijvoorbeeld te zwak in haar nachtmerrie, waarbij het publiek – naar de reacties te oordelen – zich geestelijk niet rijp voordeed, zoals bij :

Lady Macbeth: Naar bed . . . Naar bed . . .
Publiek . . . . zei Duimelot! enz.

Malcolm, Lennox, zoontje van Macduff, Lady Macduff en Hecate traden op de voorgrond. De overige spelers stonden onder dit niveau.

Hulde aan Maitre Verhagen en choreograaf Herben, en aan alle andere medewerkenden. Het was alles bij elkaar een duidelijk te hoog gegrepen stuk. Maar de moed om dit moeilijke stuk op de planken te brengen, is te bewonderen.

Marius Ham
Ko Bibo

EEN WAARDIGE OPLUISTERING VAN HET RECTORSFEEST

Op zondag 2 en maandag 3 februari jl. gaf het toneelgezelschap van onze school een opvoering van William Shakespeare's Macbeth. Het vieren van een feest door middel van een tragedie is iets wat ons aan het denken zet. Als dan de keuze uit een schat van toneelwerken valt op Shakespeares Macbeth, is dit een reden om blij te zijn. Blij om de moed die nodig is om met scholieren dit waarlijk grootse spel voor het voetlicht te brengen. Dat deze taak moeilijk is om zonder enige toneelopleiding een dergelijke tragedie op de planken te zetten, is vanzelfsprekend duidelijk. Het experiment is na ca. 4 maanden voorbereiding geenszins een mislukking geworden. De verzorging van de sobere decors gaf een juist idee van het theater in de tijd van Shakespeare. De uitstekend gespeelde hoofdrollen compenseerden het gebrek aan toneelkennis, maar niet iedereen is daar handig in. Dit was bij sommige passages en vooral tijdens enkele monologen het geval en de onervaren speler staat dan als een hulpeloze op het toneel voor de donkere zaal. Met majestueuze gebaren zijn die zwakke momenten helaas niet te overbruggen. Dat het spel van tijd tot tijd ook over het voetlicht kwam, is ongetwijfeld te danken aan het enthousiasme, waarmee de spelers zich inleefden in hun rol en zich werkelijk de personen voelden welke zij hadden uit te beelden. Dat de mise-en-scene bij massascenes moeilijkheden geeft en dat de spelers elkaar 'afdekken' zal in de toekomst vermeden kunnen worden als de regie wat straffer gevoerd wordt en aan dit belangrijke onderdeel van toneelspelen meer aandacht schenkt. Elke speler dient zijn eigen plaats en baan van beweging volkomen te weten en er zullen wat meer repetities op de Bühne moeten plaats vinden om dit onder de knie te krijgen. Of waren er misschien te

veel regisseurs aan het werk? Dictie en intonatie waren bij vrijwel alle spelers goed en ook de grimering was perfect te noemen. Als men het geheel beschouwt, mag men tot de slotsom komen. dat er in de 4 maanden die aan deze voorstelling zijn voorafgegaan, hard is gewerkt en werkelijk aan alle facetten aandacht is geschonken. Uit een vraaggesprek met de hoofdrolspelers bleek, dat iedereen met elan had deelgenomen hetgeen tijdens de opvoering dan ook tot uiting kwam. Dat zij daarmee alle scholieren van ons Pius X Lyceum wat nader brengen tot werkelijke schoonheid is een prachtige taak. Daarom, dank en hulde en succes in de toekomst.

Andriessen 2e

RECTORSFEEST 1964

Geachte heren Rector en Conrectoren,
geachte genodigden, geachte aanwezigen,
het is mij . . . .

Zo begon de traditionele toespraak op het rectorseest door de schoolvoorzitter Frans Pruijt. Zijn machtige stem zowel als zijn adamsappel, fascineerden de zaal die dan ook met ingehouden adem zat te luisteren. Niet te lang overigens.

De tweede avond sprak de heer G. van Lent ter verduidelijking nog een speciaal voorwoord. Wat een pracht vent eigenlijk, hè? Bijna alle sprekers probeerden zich te verstoppen achter de microfoon. De heer van Lent echter kwam er mede zijn postuur in aanmerking genomen, rond voor uit, liet de microfoon links liggen en babbelde lekker een eindje weg. Hetgeen de feeststemming zeer verhoogde.

Toen brak het grote moment aan . . . De zaal hulde zich in het duister en in stilzwijgen.

Tjonge, wat een drama! Nog nooit zo hard gelachen. Het was misschien een verkeerde keus, maar ja, de heer Van Lent wist niet dat de eerste klassers niet zouden begrijpen wat hij wist, en wat de eerste klassers niet wisten. Hij kon dit ook moeilijk weten, omdat je nou eenmaal moeilijk kunt weten wat je niet weet.

Enfin.

Macbeth werd gespeeld. Uitstekend zelfs! Vooral de tweede avond, hoewel het publiek toen beslist minder was. Het toch al moeilijke stuk werd van verschillende kanten belicht.

Over belichting gesproken in één woord schitterend! Fantastisch gewoon zoals er gewisseld werd onder vol licht. Vooral na de tafelscene met de ver

schijning van Banquo (voortreffelijk gespeeld door Floor Peters); toen Macbeth reeds sprak en er nog gauw een bediende moest opkomen om een drinkbeker weg te nemen. Mijn petje af!

Petten, ja, dat moet beslist vermeld worden: de kostumering was niet te evenaren. Evenals het kapwerk van de firma Michels.

Toch waren er zeer vele goede punten op te noemen. De wachtters bijvoorbeeld, gaven een uitstekend idee van wat je met zelfbeheersing kunt doen.

Een van de hoogtepunten in de 2e avond was wel het breken van het zwaard van Macbeth. Deze ving de onverwachte tegenvaller enorm goed op door bliksemsnel het wapen van een reeds gevallen op te rapen en verder te vechten. Deze rol werd vertolkt door Luuk Scholing, die werkelijk bewezen heeft een waar acteertalent te bezitten. Proficiat vanaf deze plaats!

Eveneens een ereplaats verdient Carry Bekker in de rol van Lady Macbeth.

Een knap staaltje van regie toonde aan, wat dhr. G. Herben doen kan met drie heksen.

Het decor spoorde ons aan tot opletten, daar er voor geen enkel bedrijf gewisseld werd. Dit bemoeilijkte weliswaar de duidelijkheid van het spel, maar er werd een voortdurend en langdurend wisselen mee voorkomen.

Na afloop hield ook de rector zelf een toespraak, waarin hij alle medewerkers aan deze avond bedankte en tot opluchting van velen huis- en strafwerkvrij gaf plus, voor de langslapers, de volgende dag het eerste uur vrij.

Zodoende keerden wij na een genoeglijke feestavond weer heim, om in bed nog gelukkig na te denken over het nut van rectorsteesten.

L. Schulman.

Langs deze weg wil het bestuur van de Leerlingenvereniging PIUS X zijn dank uitspreken tot al degenen die meegewerkt hebben om dit rectorseest tot een succes te maken.

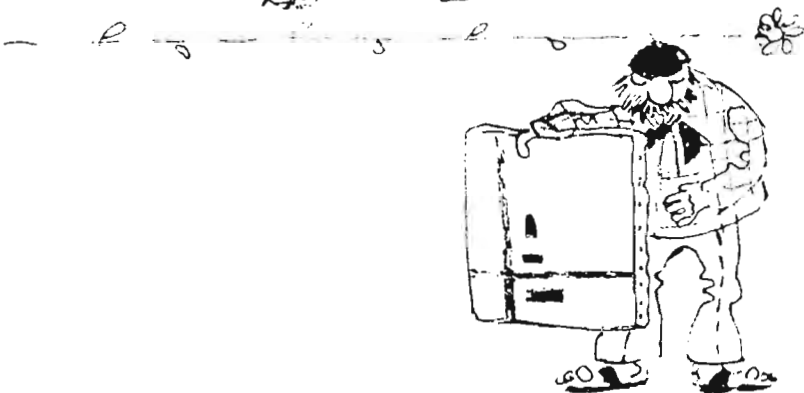
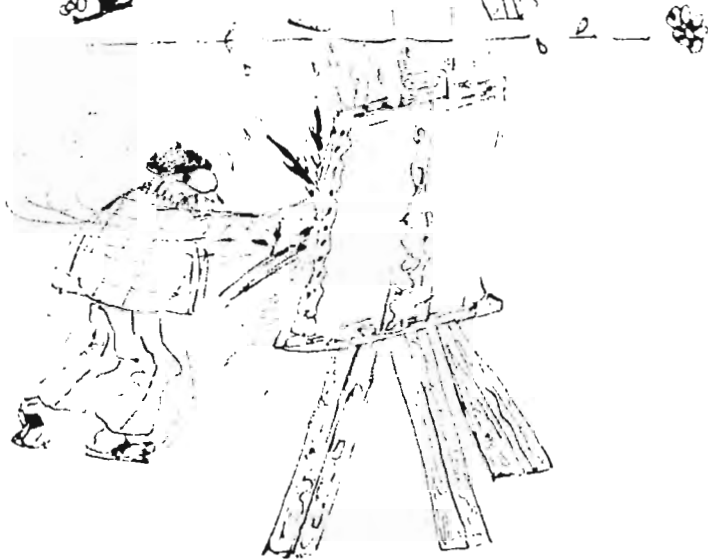
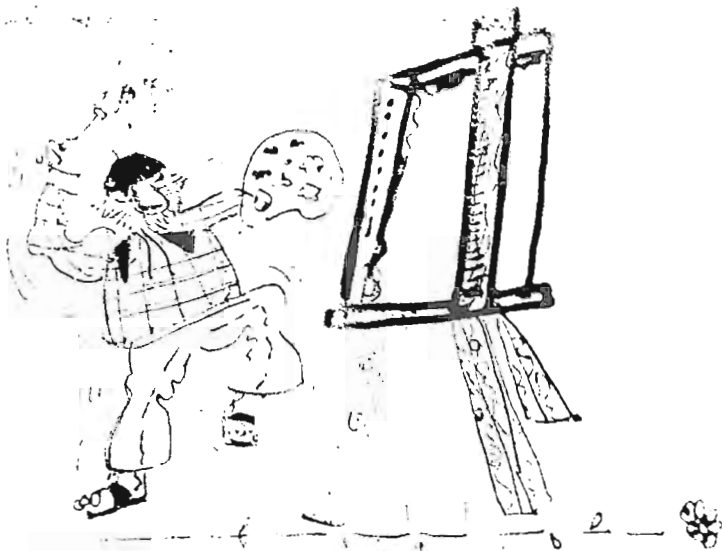
In het bijzonder richten wij onze dank tot de heren Hoving en Van Lent. alsook tot de hoofdrolspelers Carry Bekkers en Luuk Scholing.

Alle kritiek ten spijt mag men hier wel van een succes spreken, omdat door het enorme enthousiasme waarmee dit stuk werd gespeeld, de acteurs kans hebben gezien om contact met het publiek tot stand te brengen. Dat moet toch wel het uiteindelijke doel zijn geweest dat Shakespeare voor ogen heeft gestaan; de kunst moet het bezit zijn van iedereen.

Het bestuur van de Leerlingenver..

F.H. Pruijt	voorzitter
L. Stok	penningmeester
M. Haer	secretaresse

OMTRENT

MYSTIEK

"Een mens kan niet weten, wat God is.
Niets weet hij wel: wat God niet is."
Meister Eckhart

De mysticus getuigt van wat hem is overkomen. Zijn beleving van deel te hebben aan een eenheid, die boven de gewone subject-object betrekking uitgaat is algemeen menselijk, d.w.z. in hoge mate onafhankelijk van het tijdsgewricht en het kulturele milieu; opvallend is hoe de uitlatingen van mystici, die elkaars invloed nooit kunnen hebben ondergaan, op elkaar lijken.

Ik zou dus voorop willen stellen, dat de geschriften van "echte" mystici, er is veel kaf onder het koren, getuigenissen zijn van wat zij zelf doorleefd hebben.

Zij dienen dus, uiteraard voorzover de tekst dit toelaat, als zodanig geïnterpreteerd te worden. Wie zich met dit voornemen tot lezen zet, ontdekt al spoedig, hoe er telkens pogingen gedaan zijn te zeggen, wat zich eigenlijk niet laat zeggen, hoe alle woorden te kort schieten. (Een probleem waarmee ook de dichter te kampen heeft).

Een veelheid van beelden, die hetzelfde onuitsprekelijke moeten aanduiden, verraden het onvermogen van de schrijver om een toereikende beschrijving van zijn beleving te geven.

De wijze, waarop de mystici zich uitdrukken, is zo typisch beeldend, dat ik geneigd ben om te zeggen dat mystiek en beeldspraak bijna synoniem zijn.

Neem nu alleen maar het woord "beeldspraak". In de "spraak" ligt opgesloten, dat het individu streeft naar formulering, naar veralgemening van zijn aandoeningen in het middel van allen: de taal. Met "beeld" is echter een waarschuwend voorbehoud: wat hier "gesproken", wat hier geformuleerd en veralgemeend wordt, het is slechts de zinnelijke voorstelling van iets, dat op het moment dat de "beeldspreker" spreekt, door de taal blijkbaar niet kan worden bereikt. De mens wil iets mededelen, tot algemene ervaring maken, hij wil dus met anderen in contact treden door middel van woorden; maar tegelijkertijd moet hij zijn hulpeloosheid bekennen, hij moet zijn zekerheden prijsgeven door diezelfde woorden, die in andere omstandigheden zo voortreffelijk geschikt lijken om zijn praktische bedoelingen kenbaar te maken; door de beeldspraak verliest hij zich in het oneindige, want hij kan oneindig voortgaan met vergelijken, zonder ooit te stuiten op het laatste beeld; zelfs het woord "God" is nog een vergelijking, want of het nu taalkundig met het begrip "aanroepen" dan wel met het "offereren" samenhangt, het is onloochenbaar..... beeldspraak.

De mysticus roept, over grote afstanden van tijd, ruimte en cultuur heen, bij menigeen herinneringen op aan belevingen, die doen denken aan wat men van de zijne verstaat. Ook valt het op, dat deze ervaringen voor de betrokkene van de grootste waarde zijn. Hij moet uitspreken tegenover wie naar hem luisteren wil, hoe zeer hem dit vervult, wat het voor hem betekent. Hij probeert het, ondanks wat hemzelf evidente mislukkingen moeten toeschijnen, telkens weer. Iemand heeft eens gezegd, dat niemand zo breedspakig is als de mysticus, een paradox,

want het wezen van de mystiek is zwijgen. Het feit kan moeilijk ontkend worden. Maar hoe moet het geïnterpreteerd worden? Ik zie in dit opzicht overeenkomst tussen de mysticus en de scheppende kunstenaar. Ook de laatste, die vorm tracht te geven aan de droom, die in hem is, ervaart de weerbarstigheid van zijn materiaal, kent de vele mislukkingen en de noodzaak genoeg te moeten nemen met wat op een of andere wijze onvolkomen blijft en dus te kort schiet.

Er is nog een verschijnsel, dat mij de mysticus in een adem met de kunstenaar doet noemen, maar dan allereerst met de dichter n.l. het veelvuldig gebruik van woordsymbolen, zoals ik reeds vermeld heb. Men kan ook omgekeerd bij menige dichter een "mystiek" geluid horen. Ik denk hier b.v. aan Vondel, Jan Luyken, Henriëtte Roland Holst van der Schalk, Adriaan Roland Holst, Boutens en ook Marsman (zie het gedicht: "Tempel en Kruis").

Is het wezen van de mystiek nu iets vreemds, iets waar de "normale mens" eigenlijk niets mee te maken heeft? Ik geloof van niet. Het is, dunkt mij, moeilijk te ontkennen, dat in het gevoelsleven van iedere mens, zelfs de nuchterste en meest rationalistische, elementen zijn aan te wijzen, die men gerust als mystiek kan karakteriseren. Het blote feit, dat het individu zich, behalve afzonderlijkheid, telkens ook onderdeel van een geheel voelt, het daaruit volgende feit, dat het individu niet alleen zijn ik-heid wil bevestigen door handelingen en gedachten, die het van andere individuen moeten onderscheiden, maar ook zijn ik-heid telkens wil prijsgeven, door handelingen en gedachten die het met die andere individuen, met de "kosmos" verbinden; en de consequentie, dat uit de veelvuldige tegenstrijdigheden van die twee richtingen, een toestand van spanning ontstaat, die aanleiding geeft tot innerlijke en zelfs uiterlijke conflicten..... in die kernteiten, volstrekt niet alleen te constateren bij de mystieken in de engere zin van het woord, is de grondslag van het mystische als tegenhanger van het verstandelijke reeds gegeven.

Bestaat er nu verband tussen de mystiek, de theologie en de filosofie?

Ik meen, dat er slechts oppervlakkig verband bestaat tussen de mystiek, de theologie en de systematiserende filosofie van het milieu, waarin de mysticus leeft. De woorden, die hem tot zijn beschikking staan, zijn die van zijn tijd en zijn cultuur. Dit betekent: dat overal waar de grenzen tussen religie, filosofie en kunst niet scherp getrokken zijn, ja, waar deze gebieden over elkaar liggen, de mysticus, als hij tracht te zeggen wat hem zo zeer bezighoudt of dichtelijke beelden of de gangbare theologische en filosofische woorden gebruiken zal. Hij doet dit en wekt zo de schijn, dat het hem om een theologische uiteenzetting of een wijsgerig betoog te doen zou zijn. Dat is echter niet het geval. Of juist, er zal in de werken van de mystici evenmin als in hun cultureel milieu een duidelijke grens getrokken kunnen worden tussen theologie en filosofische speculatie enerzijds en getuigenissen van "echte" mystieke belevingen anderzijds. Dat neemt niet weg, dat wie op zoek gaat naar de laatste, die vindt en dan ontdekt, dat daar de theologische eventueel filosofische vorm een erg onbelangrijke plaats inneemt.

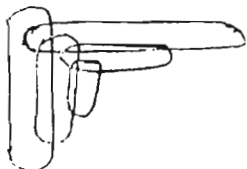
Een van de meest tekenende voorbeelden, waaruit blijkt hoe de mysticus de beperkingen van zijn godsdienstige voorstellings- en begripswereld doorbreekt, als hij zich gedrongen voelt te getuigen van wat hij in zijn extase beleefde vindt men bij Ruusbroec. In het laatste boek van zijn "Het sieraad der geestelijke bruiloft" (ik citeer de vertaling van Frans Erens) beschrijft hij wat hij ervaart, als hij "verenigd is met God" (hfdst. I), als hij "het goddelijk genieten in de afgrond der onuitsprekelijk-

heid ondergaat : "Hier is een genietend overschrijden en een vervlietende indom-
peling in de wezenlijke naaktheid, waar alle goddelijke namen, en alle wijzen,
en alle levenden redenen, die in de spiegel der goddelijke waarheid in beeld zijn
gebracht, vallen in de eenvoudige onuitsprekelijkheid, in de afwezigheid van wij-
ze van redenen. Want in deze grondeloze draaikolk der simpelheid worden alle
dingen omvangen in genietende zaligheid; en de grond blijft geheel onbegrepen,
het zij dan door de wezenlijke eenheid. Hier moeten de Personen wijken en alles
wat in God leeft, want hier is anders niets dan een eeuwig rusten in een genietend
ontvangen inminnelijke vervloeiing..... Dit is de donkere stilte, waar alle min-
nenden in zijn verloren." (Hoofdstuk VI).

De (drie) Personen en alles wat in God leeft, moeten wijken. De schriftgeleerde,
die deze regels zou keuren naar hun legitimiteit, leest hier onmiskenbare kette-
rijen, onder andere de unitarische, die immers het leerstuk der Drieëenheid ver-
werpt.

Maar wie zelf, al is het maar één keer, iets ervaren heeft van opgenomen worden
in een oneindig ruimer leven dan het eigene, hij leest hierin geen uiteenzetting
van denkbeelden, maar een uiting van iemand, die over eigen belevingen van de
hoogste waarde niet zwijgen kan.

Merkwaardig, het lijkt wel of Ruusbroec achteraf zelf geschrokken is van wat hij
neergeschreven had; althans in de slotzin, waarin hij zich op een andere manier
tot de lezers richt, drukt hij zich gematigder uit : "Dat wij genietend mogen be-
zitten de wezenlijke eenheid en de eenheid klaar aanschouwend in de Drieheid,
dat geve ons de goddelijke minne, die nooit een bedelaar afwijst." Ik stel mij
voor, dat de schriftgeleerde van zoëven althans enigszins is gerustgesteld na het
lezen van wat hij wel als een verbetering beschouwen moet.

De verrassende gelijkenis tussen de uitingen van mystiek, van zeer uiteenlopende
geestelijke herkomst, tot zelfs in de gebezigde beeldspraak toe, krijgt een groter
gewicht dan er gewoonlijk aan wordt toegekend. De uiteraard subjectieve getui-
genissen wijzen naar een tot op zekere hoogte objectieve betekenis. Blijkbaar
gaat het in deze belevingen om een met ons mens-zijn gegeven mogelijkheid.
Het zijn zeldzame ervaringen. Wellicht dat milieu-invloeden belemmerend of
bevorderend kunnen werken. Misschien ook is de geestelijke structuur van de be-
trokken mens een factor, die het tot werkelijkheid komen van deze mogelijkheid
remt dan wel in de hand werkt. Hoe dit zij, als het tot een echte beleving van
deze aard komt, toont die een voor haar typerend gezicht.

Weliswaar moet om dat gezicht te zien te krijgen het een en ander gedaan wor-
den. Uit de geschriften zullen de zuiver beschrijvende gedeelten of beter de pog-
ingen om te beschrijven wat de schrijver in zulk een toestand heeft doorleefd,
opgediept moeten worden.

Men kan uit de taal, die de mysticus hanteert en die uiteraard de duidelijke sporen
van zijn godsdienstig, eventueel filosofisch milieu vertoont, geen criterium
ter beoordeling van de echtheid van zijn belevingen putten. Zelfs, indien hij
achteraf gaat interpreteren, wat hij ervaren heeft, kan het oordeel, dat die inter-
pretatie van onhoudbare vooropstellingen uitgaat en dus niet juist zijn, niet van
beslissende betekenis zijn voor een antwoord op de vraag of de beleving zelf echt
is geweest of niet.

Bovendien zou een onderzoek van deze aard in het nadeel uitvallen van alle mystici uit vroeger tijden en uit kulturele milieus anders dan de onze. Het verschijnsel valt op, dat de mystiek onder de belijders van uitgesproken theïstische godsdiensten weinig talrijk zijn. Verscheidene beoordelaars hebben uit dit feit de conclusie getrokken, dat de mystiek een plant van Indische bodem is, die in het westerse klimaat niet zo erg goed groeien wil. Maar er kwamen toch ook hier mystici voor, waaronder er zijn, die de vergelijking met de beste vertegenwoordigers van de oosterse mystiek kunnen doorstaan.

In de katholieke wereld, waar men over het algemeen geneigd is de afstand tussen de mens en God niet zo groot te maken, treft men vooral in de Middeleeuwen vrij veel mystici aan. Protestantse zijn veel zeldzamer.

Daar waar de kloof tussen God en de mens het diepst is, bij principiële calvinisten, valt het oordeel over de mystiek het ongunstigst uit, ook nu nog.

Van algemene bekendheid is het volstrekt afwijzend oordeel van KARL BARTH. Als nu desondanks binnen de theïstische godsdiensten telkens weer mystici hun geluid laten horen, dan kan het slechts de henzelf overweldigende echtheid van hun belevingen zijn, die hen doet spreken. Het is nl. niet zo, dat hun ketterse denkbelden hen voorbeschikken voor dergelijke belevingen, veeleer is het omgekeerd hun innerlijke ervaring, welke hen er toe brengt zich te uiten op een wijze, die dogmatisch ontoelaatbaar is en hen dus in botsing brengt met de anderen; dit hebben o.a. Meister Eckhart en Johannes van het Kruis ondervonden. Maar juist dat getuigt van een directheid in de beleving, die, weer anders dan de reeds gesignaleerde overeenkomsten, het algemeen - menselijke van het verschijnsel duidelijk demonstreert. Tegenwerkende milieu-invloeden kunnen blijkbaar dit geluid niet geheel doen verstommen.

Sommigen trachten het verschijnsel mystiek te kunnen verklaren door het "hallucinaties" te noemen, dit is echter een doodoener, die geenszins het universele, ondogmatische getuigende karakter van de religieuze mystiek raakt.

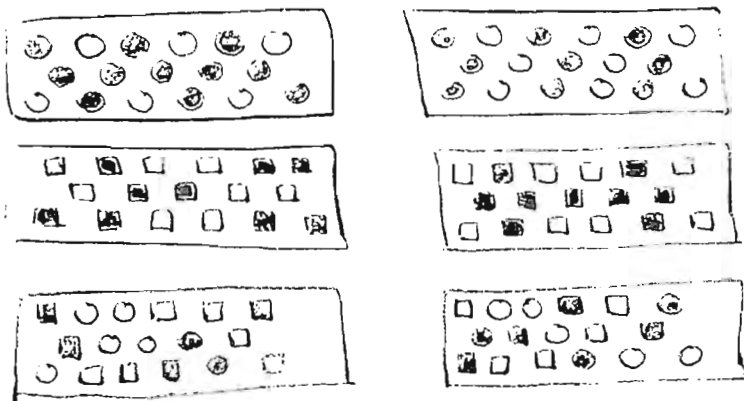
Ook de pogingen om het eigene van deze belevingen door een psycho-analytische reductie weg te verklaren - een procédé, dat op elke mystieke ervaring, echt of onecht, toegepast kan worden - gaan voorbij aan deze essentiële kenmerken van die beleving.

Tenslotte: voor hen die kennis willen maken met de mystiek, is het raadzaam om eerst kennis te nemen van de dichters, die immers de kunst verstaan hun belevingen zo tot uitdrukking te brengen, dat wie naar hen luistert tot meebeleving wordt gebracht, aangenomen, dat zij het onmiskenbare teken van echtheid dragen, en juist deze gedichten kunnen verhelderend zijn bij ons pogen om wegwijs te raken in de geheimen van ons eigen innerlijk leven.

Diemen, 4-11-'63

J. de Meere

„REGELMAAT”

Het regelmatig tikken van de klok
 en de vier stoelen rond de vierkante tafel
 leven met de levenden in huis
 eten, drinken, slapen.

Uitgedroogde mensen met harten
 kijken en kijken niet naar zichzelf
 om vier uur komt de bakker
 en de slager komt om half zes.

Morgen komt visite praten
 praten en zeggen, dat vind ik ook.
 De thee met gebak staat klaar
 en de trein gaat om tien uur drie.

Kinderen krijgen en krijgen niet veel
 trots van oprechte liefde
 laat ons brave burgers zijn,
 wie zoet is die krijgt lekkers.

Morgen zal de koekoek om twaalf uur
 zijn eigen nek omdraaien.
 De kerk gaat al biddend naar de hemel
 en de stoelen zakken door hun uitgeholde poten.

De koekjes bij de thee
 zullen venijnige messen zijn
 die verrotte kelen moeten slikken
 wachtend op het einde van de dag.

j. de meere

This Star of England

Gedurende vier achtereenvolgende avonden vond in het "Nicolaaslyceum" in Amsterdam zuid de Shakespeare-herdenking 1964 plaats.

Toen wij de foyer betraden, nadat mijn plaatskaart stukgescheurd was, werden we getroffen door een zeer uitgebreide, uitnemende tentoonstelling over de werken van Shakespeare en zagen wij ook een wand volbehangen met affiches waartussen er hingen uit 1895 en zelfs een uit 1963.

In het programma kon men de namen aantreffen van de 52 toneelspelers(sters) en twaalf technische werklieden. Wanneer men beschouwt dat het "Nicolaaslyceum" ongeveer 800 leerlingen heeft en "Fons Vitae" ongeveer 1000 meisjesleerlingen een plaats bergt zal men begrijpen dat met de enkele honderden oud-leerlingen, waar ook een keus uit is gedaan, een homogene toneelgroep is ontstaan, die zich voortreffelijk van zijn taak heeft gekweten.

De hoofdrollen werden voortreffelijk ten tonele gebracht door enkele oud-leerlingen van het "Nicolaas" die momenteel een opleiding tot toneelspeler volgen op de toneelschool in onze hoofdstad.

De figuur van Falstaff kwam goed uit de verf, want hij werd gespeeld door een van de oud-leerlingen (studerend aan de toneelschool). In de Forum-scene uit "Julius Caesar" was een andere oud-leerling als Marcus Antonius een ietwat sissende, maar toch, ondanks zijn gefluister, goed verstaanbare figuur, ofschoon het volksgemompel op de voorgrond af en toe blijk gaf, toch wel storend te kunnen werken.

Deze zelfde toneelspeler zagen we eerder als de slungelachtige, waaijerige Prospero de tovenaer uit "The Tempest" en later nog als de door eigenliefde gedreven Prins van Aragon uit "De koopman van Venetië".

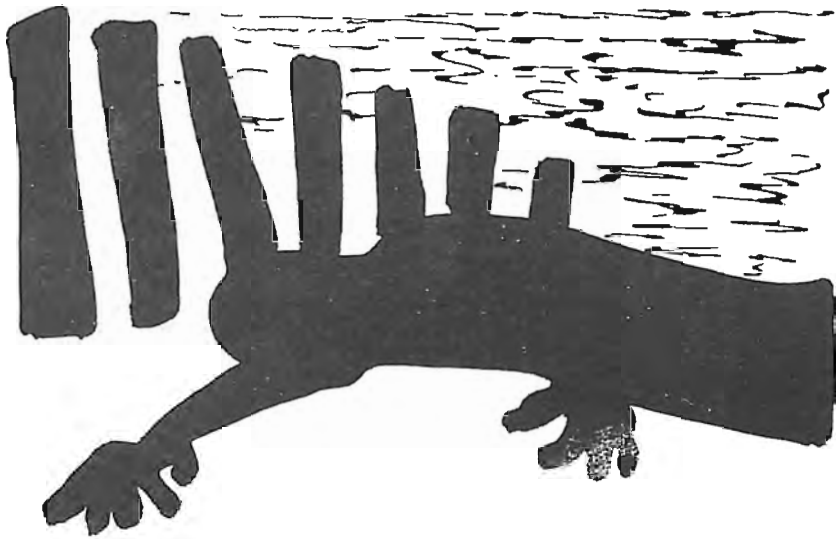
De meisjes van "Fons Vitae", veertien in getal, vulden de ruimte op het toneel en in de tekst goed op, waarbij vooral de twee zangeressen en de twee hevig gielende, vrolijke vrouwtjes van Windsor sterk naar voren kwamen.

Shakespeare kwam zelf ook even op het toneel, waarbij zelfs bleek dat hij Engels kon spreken, een hele prestatie vooral als men bedenkt dat hier een leraar Engels onder verborgen zat.

Ondanks een kleine technische storing, tijdens het ballet, mogen wij onze bewondering toch niet onthouden aan deze twee jongens van de toneelschool, die bewezen hebben boven de middelmaat van het amateurtoneel uit te steken. Tot slot een goede raad voor de toneelleiding van de school: geef de jongens van het eigen lyceum ook een kans, geen volksgemompel of stoere soldaten, maar selecteer hieruit goede spelers, er zijn er toch zo veel.

Peter van Veen 5D
oud-leerling S.N.L.

„ SLECHTS EEN KORTE TIJD ”

Terwijl jonge handen ruimteloos
tasten om zekere wolken
te volgen in hun baan
zo loop ik voor mezelf uit
en kijk maar zelden om.

Hoe benauwd staren vogels
naar hun hoge nesten van veiligheid
die toch zo makkelijk kunnen vallen
langs de stam met brede takken
zich verdelend in het groene blad.

Straks zal de wind gaan waaien
over gevestigde woningen van opgeslotenheid
daken afrukkend
van kromgetrokken hout
waar een leegte zichzelf ziet in de ruimte
als een bijna nieuw geheel.

Dan kijken voor het laatst
verdroogd gebogen handen
naar de onveranderlijke wolken
die hun weg vervolgen
naar een opnieuw begin.

j. de meere

Twee keer SHAKESPEARE

Twee maal in een week tijds werd door Amsterdamse scholieren Shakespeare ten tonele gebracht.

Allereerst door ons eigen Lyceum in Marcanti, en het weekend erna door het Sint Nicolaas Lyceum in zijn gymnastiekzaal.

Beide avonden werden geopend met een inleidend woord van de praeses van beide schoolraden. In een woord een hemelsbreed verschil. M.i. moet de praeses van de leerlingvereniging van het S.N.L. zich maar eens gaan verdiepen in de eloquentia en de nederlandse taal (om van de etiquette maar niet te spreken).

Wat de beide opvoeringen betreft, men mag niet de fout maken deze met elkaar te vergelijken, noch om het te doen met een Nederlandsche Comedie of Arena; wanneer men dat ook niet gedaan heeft kon het alles slechts meevallen. Met die gedachte ben ik er ook heen gegaan en - om met Macbeth eerst te beginnen - naarmate de eerste avond vorderde werd het spel beter, zodat het de tweede avond een zeer acceptabel stuk was.

Vooraf Lady Macbeth heeft haar rol uitstekend gespeeld en ook Macbeth zelf werd steeds sterker. De fouten die gemaakt werden hadden m.i. kunnen worden voorkomen wanneer er op de eerste plaats gelegenheid was geweest om te oefenen, m.a.w. als wij zelf een zaal gehad zouden hebben. De spelers kenden het toneel helemaal niet en vooral de figuranten die er op het laatste moment bijgeroepen werden hadden, indien zij beter van de situatie op de hoogte waren geweest storende fouten als een vallende appel, het struikelen op het tonaal, het plaatsen van een verkeerde stoel etc. kunnen voorkomen.

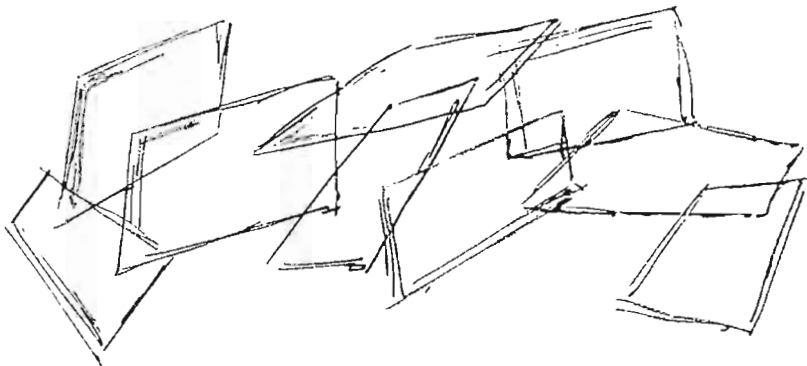
Of, zoals door velen wordt beweerd, te hoog is gegrepen valt niet gemakkelijk uit te maken. Indien het zo is, dan werden er niet alleen van de spelers te hoge verwachtingen geëist, maar ook van een publiek, dat vooral de eerste avond (?) verschillende momenten het dramatische niet van het kluchtige niet wist - of niet wilde - onderscheiden.

Het stuk is niet zo'n groot succes geworden als hetgeen op het S.N.L. tentoon werd gespreid, door leerlingen en oudleerlingen van het Nicolaas en door meisjes van het - om met de zo vleiende woorden van de Heer J. Noyons te spreken - sympathieke Fons Vitae. Opgevoerd werden het wagenspel "De Zondvloed" met een m.i. misschien iets te zwakke Noë, een fragment uit "Elckerlyc" dat niets dan lof verdient, uit Hamlet het toneel door het reizende toneelgezelschap, een aardig muzikaal tussenspel en leuk gezongen sonnetten.

Na de pauze, na een tamelijk zwakke vertolking van Brutus, een onovertroffen redevoering van Marcus Antonius. Het gedeelte uit de "Vrolijke vrouwtjes van Windsor" met een door liefdeswaanzin betoverde Fallstaf, die door de twee dames van zijn "keuze" verrukkelijk werd beetgenomen oogstte bijzonder veel verdiend succes.

Een aardig ballet en goed gezongen sonnetten, waarvan de tekst jammer genoeg door de schoonheid van het gezang soms iets aan waarde verloor, besloot de avond na een vrolijke scène uit de "Koopman van Venetië", waarin de Prins van Aragon meende de - inderdaad - zeer liefelijke Portia te zullen verkrijgen. Aan het slot van de avond riep Puck uit de Midzomernachtsdroom de hoofdpersonen nog eens op het toneel, onder wie een van een treffende gelijkenis zijnde Shakespeare, die gedurende de avond de verschillende stukken aardig aan elkaar had weten te lijmen; een beter woord heb ik er niet voor. Al met al een zeer genoeglijke avond met vaak uitstekend toneelwerk, waarvoor het Lyceum zijn oudleerlingen en de meisjes van het Fons Vitae bijzonder dankbaar mag zijn.

Igno Woltring Va

„OGENSCHOUW ”

op straat staar ik naar schimmen
die haastig wegschieten
zich behevend naar plaatsen
van honderden bestemmingen

wanend in een rust van godsdienst
die zacht kalmeert
en ontwakende handen voorzichtig
aan dogmatische kettingen leidt

zie ik mensen lopen
langs elkaar heen
hun eenzaamheid samenbundelend
in organisaties van voortbestaan

die heldhaftig wanhopige leuzen
laten gonzen van hoge torens
uitvloeiend over het buigzame landschap
waarover zij rode mantels van liefde leggen

waaronder uitverkorenen
hun liederen zingen van barmhartigheid
en aangepaste schuld
dromend van uiteindelijke vergeving

van reeksen van zonden
voortvloeiende uit gods alwetendheid
vanaf een hoogte naar zijn schepping turend
en wanhopig slechts zijn onkunde ziet

j. de meere

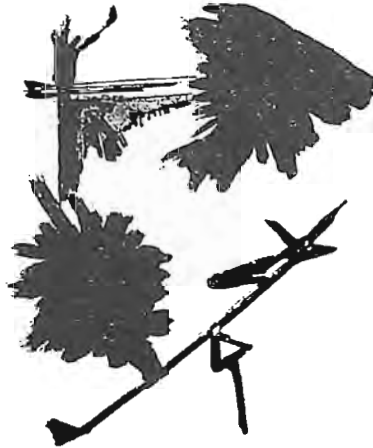
De schrijver - beeldhouwer Jan Wolkers studeerde aan de Rijksacademie te Amsterdam, in Salzburg en in Parijs bij Zadkine, beeldhouwkunst. Hij is pas na zijn dertigste jaar gaan schrijven.

Na te hebben gepubliceerd in Podium, Tirade en De Gids, verscheen in 1961 de verhalenbundel Serpetina's Petticoat. In opdracht van de Gemeente Amsterdam en in samenwerking met Kees van Iersel schreef hij het toneelstuk De Babel, dat door de toneelgroep Centrum in de afgelopen maanden op de planken is gebracht. Verder zijn van hem bekend zijn uitstekende verhalenbundel Gesponnen Suiker, waarin naar mijn smaak zijn beste verhaal : Dominee met strooien hoed, dat bovendien opgenomen is in de pas verschenen bundel Kort Geding. Zijn tweede grote roman na Kort Amerikaans : een Roos van Vlees is nog maar enkele weken in de handel.....

Kort Amerikaans begint met een razzia door de Duitsers, waarbij de enige vriend van de hoofdfiguur verdwijnt, en het eindigt met het doodschieten van de hoofdpersoon op de bevrijdingsdag door de illegalen..... Tussen deze twee feiten spelen zich de laatste levensmaanden van Eric van Poelgeest, de hoofdfiguur, af.....

De roman is een opeenvolging van situaties die aan de problemen van Eric meer diepte geven..... In Kort Amerikaans speelt evenals in Dominee met strooien hoed, het ouderlijk huis een zeer belangrijke rol, bij het ouderlijk huis ligt de oorsprong van Eric's problemen..... Eric is een getekende.... van kindsbeen af heeft hij een opvallend litteken op zijn voorhoofd.... reeds als kind heeft dit litteken hem een angst voor de mensen meegegeven en hem van hen geïsoleerd.

Zijn vader zette hem eens in de veertien dagen op een grote stoel, pakte de tondeuse en schoor zijn haar "kort Amerikaans", door deze manier van knippen kwam het litteken op zijn voorhoofd heel duidelijk uit.... In zijn angstdromen voelt Eric de ijskoude tondeuse op zijn slapen drukken.....

De roman is het verhaal van het voortdurend pogen de eenzaamheid te overwinnen..... Maar wie hij wint, verliest hij weer door de dood..... Zijn litteken blijft een litteken van de dood.....

Het boek kent twee duidelijke hoogtepunten :

Ten eerste de ontmoeting met de schilder de Spin, de man die met zijn doofstomme moeder in een geblindeerd huis woont. Hij is Eric's lotgenoot, het leven van Eric weerspiegelt zich in dat van de Spin.... De man wandelt langs de grens van waanzin. Hij is lid van de N.S.B., maar hij wordt er niet geaccepteerd. Zijn hond, zijn enige levensgenoot, heeft hij vermoord omdat het beest niet spreken wilde. Tussen Eric en de Spin groeit een zekere sympathie. De Spin verhangt zich tenslotte, waarmee de strop om Eric's hals nauwer wordt aangehaald.....

Ten tweede de hoofdstukken waarin het sterven en de begrafenis van Erics oudste broer Peter beschreven wordt. Zij zijn de beste en aangrijpendste geschreven bladzijden van het boek. In die hoofdstukken wordt Eric steeds weer met de dood geconfronteerd. Met de dood van Peter wordt een verleden van Eric begraven. Eric is zelfstandig geworden en zijn eenzaamheid definitief.....

De roman speelt in het laatste jaar van de oorlog. Heel veel gebeurtenissen uit de roman zijn gevolg van de oorlogsomstandigheden. Men moet echter zeggen dat het oorlogsgebeuren te weinig op het hoofdthema van het boek betrokken is, daardoor wordt met name Erics dood op de dag van de bevrijding te weinig sprekend.. .....

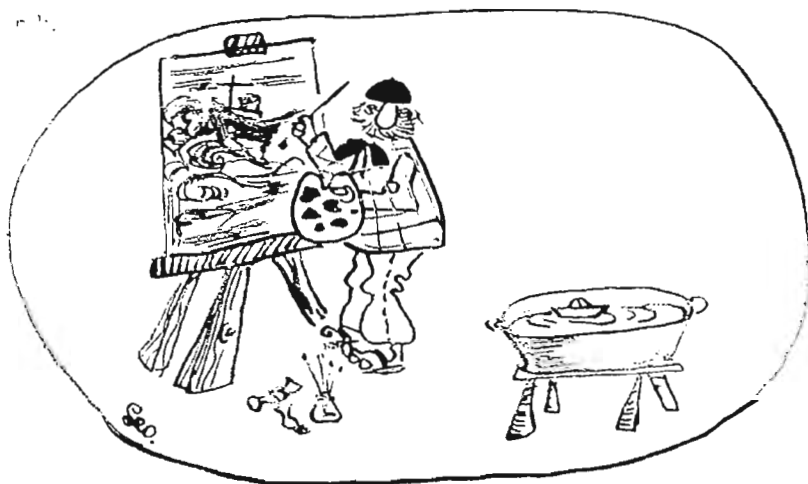
Als men sommige passages niet ziet binnen het raam van de gehele roman zal men misschien aan de directheid en de bijna schaamteloze realiteit waarmee Jan Wolkers enkele gebeurtenissen beschrijft aanstoot nemen... De gebeurtenissen zijn echter de uiting van de eenzaamheid van de hoofdpersoon en passen in het geheel van het boek, waarin men ze dan ook moet zien.....

De kern van het boek kan men het beste met dit ene zinnetje samenvatten : "de mens is een zielig geval" .....

Het hele verhaal draait om de dood, het sterven, de eenzaamheid en het proberen er uit los te breken..... Het verlies dat Eric eenzaam maakt leidt in één rechte lijn naar Erics definitieve eenzaamheid... Hiervan is de uitstoting van de overbodige mens uit het leven de enige consequentie.....

Jan Wolkers heeft een haast a-litteraire stijl.... korte zinnetjes..... directe woordkeus..... duidelijk..... helder..... realistisch..... hij draait er niet omheen, hij zegt wat hij te zeggen heeft, en dat doet hij op een meesterlijke manier.....

Al de verhalen van Jan Wolkers worden door de dood beheerst, aan een verhalenbundel van hem gaf hij het motto mee (ontleend aan het ganzenbord) : " hij die op den dood komt, moet van voren afaan beginnen en betaalt de inzet ". Dit had ook als motto aan dit boek meegegeven kunnen worden.....

WAT is

G.B.K.

????????????????????

In de bonte samenstelling van activiteiten waarmee ieder individu zich een eigen plaats verwerft in de totaliteit van het maatschappelijk verkeer, treft men een categorie aan, die een grote invloed heeft op de denksfeer van het heersen tijdvak. In dit verband is de werkzaamheid van de auteurs bedoeld, want men mag immers toch wel stellen, dat zij het o.a. zijn, die met hun ideeën - geweven in een patroon van veel of weinig woorden - de menselijke geest kunnen ombuigen naar een nieuw ideaal, een ander wereldbeeld. Een goede auteur schept door zijn visie een contrast, zet de mens aan het denken en is in deze hoedanigheid - samen met anderen - het geweten van zijn tijd.

De mysterieuze macht van het woord, dat in staat is om mensen te beheersen, duidt dus op een potentie, die aan het auteurschap inherent is. Deze potentie echter doet op de schouders van de schrijver bovendien een opdracht rusten, die bestaat in een - via proza of poëzie - aangeven van zuivere en goede idealen. En het is nu de feitelijkheid van het "gelezen worden", die zijn grote verantwoordelijkheid en plicht tot oprechtheid hierin schept.

Dat ons land vele schrijvers en dichters telt, staat wel vast. Zou men de juiste criteria vinden, dan is een globale groepering zeker mogelijk. Maar in het kader van dit artikel zou ik mij willen beperken tot dié auteurs, die zich speels bewegen in een sfeer, die het meest bewonderd wordt en tevens het minst begrepen, n.l. die der humor. Zoals op ieder levensgebied het evenwicht de enige juiste weg is en elke afwijking hiervan een gevaar voor uitersten oplevert, zo is dit ook bij het fenomeen "humor" het geval. Die uitersten zijn: bitterheid en geestigheid, twee verschijnselen, die er in het geheel niet toe behoren. De humor tracht immers de tragiek van het leven te temperen, waarmee zij tevens de nadenkendheid aan het geestige toevoegt.

Wij kennen in ons land verschillende auteurs, die zich in deze sfeer bewegen. Zonder nu anderen geringer te schatten, zou ik gaarne enkele woorden willen wijden aan de figuur van Godfried Bomans. Laten wij allereerst echter opmerken, dat de humor een verschijnsel is in de schrijverswereld dat - meer dan andere - aanspraak kan maken op een ontvankelijkheid bij het grote lezerspubliek. De waardering, die de auteur in kwestie hiervoor van de massa toevalt, erwaart hij echter meestal als een dwang tot werken in een bepaalde richting.

Ik geloof nu, dat - ondanks deze pressie - de humor, die uit het werk van Bomans opbloeit, van zijn kant zowel gebaseerd is op oprechtheid, als op het besef van zijn verantwoordelijke taak. Want hoe genezend is de glimlach!

Het schrijven van eerlijke humor is slechts dan mogelijk, wanneer zij geïntegreerd is in een levensbeschouwing. En het is dan ook uit respect voor de persoonlijkheid van deze auteur, dat zich rond Godfried Bomans een groep heeft gevormd. Dat deze vereniging - die zich "Godfried Bomans Kring" (G.B.K.) noemt - zich niet wenst te bewegen op terreinen, die doorgaans door fan-clubs bestreken worden, ligt voor de hand. Integendeel, zij put haar doelstelling uit het besef, dat er onder jongeren voldoende drang tot schrijven leeft, maar dat - relatief gezien - de mogelijkheid tot publicatie voor hen gering is.

De "G.B.K." geeft aan degenen, die in proza of poëzie hun gedachten naar voren willen brengen, daartoe gaarne gelegenheid in hun eigen tijdschrift. Zij acht de creativiteit van de geest in een maatschappij als de onze van voldoende belang, om aan het stimuleren ervan haar volle medewerking te geven. Bovendien vindt twee maal per jaar een congres plaats ten huize van de Heer Bomans, waarvoor alle leden worden uitgenodigd.

Belangstellenden kunnen zich wenden tot: "Godfried Bomans Kring", Kamerlingh Onnesstraat 75 te Haarlem.

P. van der Smaal
(voorzitter)

A.F.S.

OOK BIJ JOU THUIS EEN AMERIKAANSE TEENAGER ??

Ja, dat kan werkelijk! De AMERICAN FIELD SERVICE zal het graag voor je organiseren, en geeft je de keus tussen een tijdelijke broer of zus.

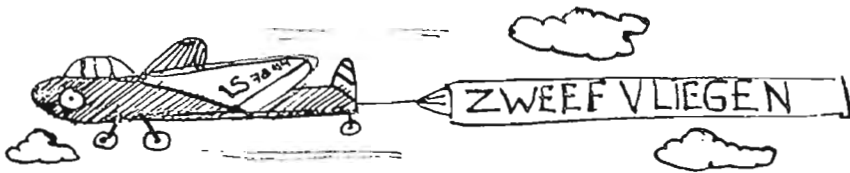
Deze particuliere Amerikaanse organisatie is voortgekomen uit een vrijwillige ambulancedienst, die haar op de slagvelden - fields - verworven idealisme na de tweede wereldoorlog heeft ingezet om door middel van een studiebeurzenprogramma de jeugd van vele landen met elkaar in contact te brengen. Het besef dat dit contact leidt tot meer begrip en wederzijdse waardering, heeft voor de ongeveer 25.000 jongelui die al aan de uitwisseling deelnamen gestalte gekregen in de vorm van talloze vriendschappen.

Bijna drieduizend jongens en meisjes uit 60 landen gaan dit jaar onder auspiciën van de AFS naar Amerikaanse "highschools". Naar schatting 1250 jonge Amerikanen van 16 à 17 jaar zullen begin juli aankomen in het land dat zij van nabij gaan leren kennen. Hopelijk zal ons land ongeveer 65 van hen kunnen ontvangen, waarvan 50 in het kader van het zomerprogramma (gedurende de beide zomermaanden) en 15 voor een heel schooljaar, in het kader van het schoolprogramma.

Het is de bedoeling dat de jongelui een indruk krijgen van het dagelijks doen en laten van een Nederlands gezin en daarom zullen ze niet als gast maar als "zoon" of "dochter" van de gezinnen deel moeten uitmaken. Het gaat er dus ook niet om dat voor kostbare uitstapjes wordt gezorgd; trouwens, voor eventuele extraatjes heeft hij of zij eigen zakgeld. Aanwezigheid van een tiener, die 1 juni a.s. tenminste 16 jaar oud is, is uiteraard voor de gastgezinnen wel een voorwaarde.

Het behoeft geen betoog dat het ook voor de pleegfamilie een enorme ervaring is, en wel in het bijzonder voor de leeftijdsgenoot van de Amerikaan(se). Voelen jij en je ouders ervoor? Schrijf dan vóór 20 maart eens naar het secretariaat van de American Field Service in Nederland, Nieuwe Spiegelstraat 56, Amsterdam-C., en vermeldt erbij of je de tijdelijke gezinsuitbreiding voor een periode van twee maanden of voor het hele schooljaar wenst.

In het oktobernummer 1963 van Bolwerk stond een stuk geschreven over de Jeugdluchtvaartbrigade.

Nu wil ik graag wijzen op een ander aspect van de Nederlandse Luchtvaart waar-bij de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Luchtvaart, een vereniging die veel heeft bijgedragen tot de stichting van de J.L.B. extra aandacht aan de jeugd (vanaf 15 jaar) gewijd heeft.

Deze vereniging organiseert n.l. gesteund door andere luchtvaartinstanties, zweefvlieg cursussen voor jongelui die min of meer van plan zijn na hun studietijd hogere sferen op te gaan zoeken, zonder dat ze zich ergens toe verplichten.

Als je op zo'n cursus inschrijft hoeft dat niet zo ontzettend veel geld te kosten als men wel denkt. Het is n.l. zo dat je zelf alleen maar het clublidmaatschap betaalt en natuurlijk het logies tijdens de cursus, die gegeven wordt in de maand augustus (3½ week). De opleiding zelf is praktisch kosteloos !

Zelf heb ik zomer '63 zo'n cursus gevolgd, en ik moet zeggen dat het zweefvliegen me bepaald heeft gegrepen. Zo is het ogenblik dat je kist de grond verlaat en snel opstijgt steeds weer werkelijk fantastisch, er valt steeds iets van je af. In de tijd dat ik op Terlet (het zweefvliegcentrum van de K.N.V.v.L., tussen Apeldoorn en Arnhem) geweest ben, ben ik opgeleid tot mijn B-brevet, hetgeen inhoudt dat ik nu solo mag vliegen.

Iedere keer dat ik geheel alleen vlieg is het een indrukwekkende gewaarwording voor me. Langzaam schuift de aarde onder me door, het is doodstil alleen het ruisen van de wind verbreekt de mooie stilte, hoog boven me vliegt ergens een groot verkeerstoestel, haast onzichtbaar tegen de strakblauwe lucht. Dan plotseling zet ik een vrij steil dalende bocht in, het geruis groeit aan, op mijn snelheidsmeter zie ik dat mijn snelheid oploopt : 80..... 90..... 100..... 110....., doch ik trek mijn kist weer recht en langzaam zweef ik naar mijn landingsplaats en na een prachtige vlucht, land ik weer wachtend tot ik weer aan de beurt kom, nee, iets mooiers kan ik me moeilijk indenken. Nu zullen er misschien onder de lezers van dit stuk jongens aanwezig zijn die ook wel zoiets zouden willen, dat kan heel goed maar je moet er natuurlijk op rekenen dat je fysiek volkomen in orde moet zijn, je krijgt dan ook een vliegkeuring. Ook moeten je schoolresultaten redelijk zijn, er wordt absoluut niet vereist dat je "steengoed" bent maar gemiddeld moet je, en dat geldt zeker voor je wiskunde en natuurkunde, voldoende staan.

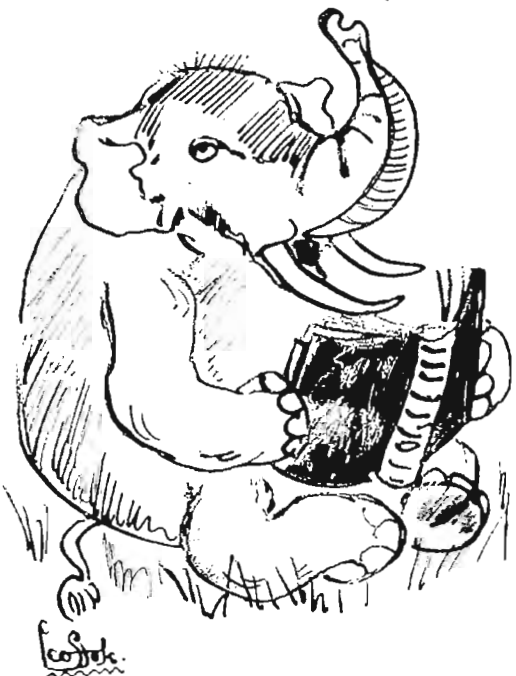
Voor verdere inlichtingen kunnen enthousiasten altijd bij mij terecht. Ik zou tot slot nog iets willen schrijven over het sportieve element van het zweefvliegen. Over het algemeen is men n.l. geneigd deze sport niet onder de sporten te rekenen omdat men het niet ziet als een gezonde lichaamsontwikkellende tijdsbesteding, maar daar ga ik toch wel dwars tegen in. De gehele dag dat je vliegt ben je in de weer, het terughalen van de zweefkisten naar de startplaats als ze eenmaal een 50 - 100 m verder geland zijn is daar o.a. niet vreemd aan, en je moet je dan ook niet aan deze volwaardige tak van sport gaan wijden als je niet bereid bent je handen uit de mouwen te steken, zonder hulp bereik je n.l. niets, de veiligheid van de vliegers hangt n.l. af van het teamwork van degenen die op dat ogenblik niet vliegen. Het is dus nodig dat je verantwoordelijkheidsgevoel hebt. Daaraan wil ik nog toevoegen dat het vliegen zelf een meesterlijke relax is tegen je dagelijkse bezigheden, en als het dan ook even kan zit ik na een week school op het vliegveld. Ik hoop door dit stukje vele anderen enthousiast te hebben gemaakt.

Louke Woltring IV A

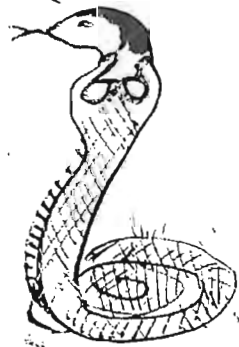

wordt lid
van de
Biologie
Bibliotheek

Dinsdags om
1.00 uur.
Kosteloos!

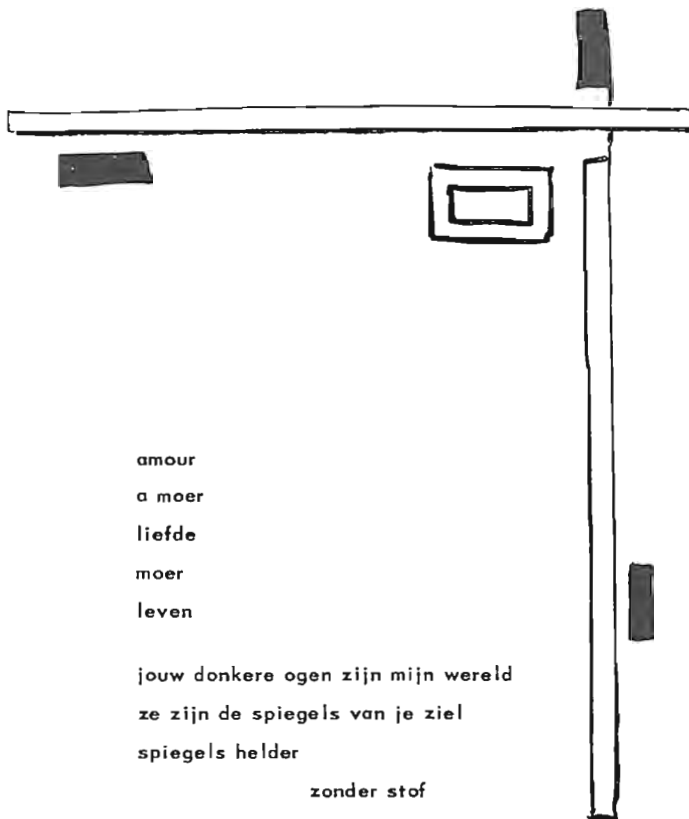

LOK 71

Leo Stok.

amour
a moer
liefde
moer
leven

jouw donkere ogen zijn mijn wereld
ze zijn de spiegels van je ziel
spiegels helder

zonder stof

die lichten lachen verlangen
mijn wezen trekt
wil kijken zien
de glazen

ik loop erover
voorzichtig zacht
zodat zij blijven schijnen
oh laat het licht niet breken
niet de zoete lippen grauwen
dan pas
na een vol leven
in het licht van jou

ADRESWIJZIGING DOCENTEN

Drs. L. Bianchi	Koxhorn 19 I - Buitenveldert Amsterdam	tel. 424 789
Drs. Chr. Dijkhuis	Van Eeghenstraat 105 II Amsterdam	-
Mej.Drs. G. Verberne	Dr.D.Bakkerlaan 29 Bloemendaal	tel. 02500 - 57006
Dhr. R. Verhagen	Helmlaan 11 Haarlem	tel. 02500 - 43746
Dhr. N. Wegbrands	Corn.Schuytstraat 13 bv. Amsterdam	-
Dhr. M. Siewe	tel. 424 443	

„ DE A F T A K E L I N G ”

Samen wij
ik en jij
samen door 't leven gegaan
sterren fonkelend zagen staan
en dan weer af zagen koelen
net als wij.

r.v.b.

ELKE DAG EEN SCHOON

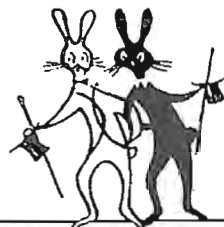
OVERHEMD!

EEN TOP-PRESTATIE IN

„niet-strijken“-popeline

IS HET

CENTRALINE

NO-IRON SHIRT

In wit en Fantasie

f. 16.95 f. 14.95 f. 12.95 f. 10.95

In 3 mouwlengten

verkrijgbaar.

HAZENBERG

KINKERSTRAAT 326-332

NIEUWENDIJK 156a en 207

BILDERDIJKSTRAAT 96

v. LIMB.STIRUMSTRAAT 26

**DE WEG NAAR HET
GOEDE BOEK!..**

Alle goede boeken vindt

U bij ons in voorraad.

Loopt U zo nu en dan eens binnen.

BOEKHANDEL

OBRECHT

A.J.M. v.d. Waart

Willemsparkweg 74,

Telefoon: 790233,

Amsterdam-Z.

P. J. VAN DER PIJP X
BOEKHANDEL
ANNEX KUNSTHANDEL
SCHOOLBOEKHANDEL
GEVESTIGD SINDS 1924.
WETT. GED.

SNELLE LEVERING
VAN ALLE
STUDIEBOEKEN

UITSLUITEND
HET
GOEDE BOEK

*Het Betere genre
religieuze artikelen*

AMSTERDAM C — RAADHUISSTRAAT 35 — TEL. (0 20) 24 74 88 *
(2 LUNEN)

